

Levensverhalen van immigranten

Handleiding voor trainers, leraren en maatschappelijke werkers:

Dit project “Trainers voor Europese burgers” werd uitgevoerd met de steun van de Europese Gemeenschap in het kader van het Socrates-programma.

We zouden alle medewerkers willen bedanken voor het delen van hun verhalen met ons en we dragen dit boekje aan hen op.

1. Inleiding

Over het project “Trainers voor Europese burgers”

De Trainers voor Europese Burgers (T.E.B.) is een project gespreid over 2 jaar dat een oplossing tracht te vinden op het probleem van het leven van Europese inheemse bevolkingen en nieuw-geërriveerde immigranten van landen over heel de wereld. Een uitsluitend Eurocentrische blik is echter niet de bedoeling. Het tegendeel is van kracht hier. Het basisdoel is om de barrières, samengaand met een dergelijke blik, neer te halen. Het gewone leven, zonder gelijke status voor zowel “Oude” als “Nieuwe” Europeanen is ondenbaar. Dit wil zeggen dat wij, de inwoners van Europa, hard zullen moeten werken om deze uitdaging aan te gaan.

Deze belangrijke taak, die zo moeilijk te volbrengen is, kan niet vervuld worden zonder ervaren beroepskrachten in het arbeidsveld. Het is nodig om volwassen vluchtelingen en immigranten, opgevoed door zo'n mensen (trainers, leraren, opvoeders) die goed voorbereid zijn om immigranten te helpen met hun gevreesde taak. Taalvaardigheden maken het mogelijk voor nieuwkomers om te communiceren in een nieuwe achtergrond maar dit betekent niet alles omdat, bijvoorbeeld, in geval van nogal uiteenlopende culturen, misverstanden kunnen ontstaan. Dat is waarom trainers en leraren moeten voorbereid zijn om hun sociale vaardigheden door te geven aan nieuwkomers die allereerst de maatschappij en het systeem moeten begrijpen, vooraleer ze beslissen om er tot toe te treden (ongeacht of we het over assimilatie, integratie of maatschappelijke insluiting hebben).

Bovendien zouden trainers en leraren niet alleen de taal van de immigrant moeten begrijpen, maar ook zijn cultuur, gewoonten en de redenen voor zijn gedrag. Ze zouden in staat moeten zijn om kennis en informatie over immigranten over te dragen naar de bredere samenleving.

Anderzijds, moetend e meningen en houdingen van Europese burgers geleidelijk aan en voortdurend veranderd worden door middel van een open onderwijs- en mediabeleid. Een leraar zou moeten beschouwd worden als de belangrijkste bemiddelaar om begrip en erkenning over te brengen. Dit kan één van de werkzame manieren zijn om de maatschappij te hoeden voor racisme en vreemdelingenhaat.

Het is nodig om de vaardigheden van de leraren en trainers van volwassenen te verbeteren in samenhang met zowel vluchtelingen als immigranten en om te helpen met hun maatschappelijke insluiting. Het laatste woord van de naam van het project zou centraal moeten staan hier – burgers. Dit is het punt waar een immigrant word erkend als een wezenlijk deel van de samenleving. Hij/ zij heeft écht een gelijke status nu. Deze procedure neemt een lange tijd in beslag, maar het is echt de moeite waard om zijn steentje eraan bij te dragen. De taak ligt op een grondwettelijk niveau – immigranten hebben nood aan raad en ondersteuning, wanneer ze moeten onderhandelen met overheden, diensten en organisaties. Het T.E.C.-team zou de toestand willen verbeteren met zijn eigen inzet. Het haalt zijn mosterd uit de ervaringen van partners van verschillende Europese landen.

Over het product “Levensverhalen van immigranten”

Handleiding voor trainers, leraren en maatschappelijke werkers”

De levensverhalen van immigranten is het tweede product van het T.E.C. project na de creatie van een interactieve webpagina voor het project. De doelstelling was het creëren van een handleiding voor trainer of leraar, waarvan de instructies hem/ haar in de alledaagse praktijk zouden kunnen van nut zijn. Vervolgens werd gedacht om het boekje te verlevendigen met biografische verhalen. De combinatie van deze 2 ideeën resulteerde dan ook in de handleiding in immigrantenverhalen afkomstig uit de landen, die betrokken zijn in het T.E.C.-project – België, Tsjechië, Frankrijk, Duitsland, Griekenland, Letland, Spanje en Zweden.

De inhoud is ingedeeld in 8 hoofdstukken, waarin elk partnerland kort de immigratietoestand in eigen land en haar immigratiebeleid voorstelt. Op de samengevatte inleiding volgen dan de verhalen van de immigranten. Soms worden deze verteld door de deelnemers zelf, maar het gebeurt ook dat ze verwoord worden door interviewers. De verhalen in de handleiding verschillen in lengte, diepgang en de toestand van de vertellers. De ene spreekt over zijn/ haar ervaring als vluchteling, de ander kwam naar het gastland als economisch migrant, nog een ander

rechtstreeks. Ten slotte zijn er ook nog degene die verplicht waren om van land tot land te zwerven tot ze een vaste stek vonden.

Een goede praktijk hangt af van twee aanvullende, onderling verbonden sets van factoren – objectieve en subjectieve agents en omstandigheden.

De objectieve factoren stellen de situatie in een gastland: het type immigratiebeleid dat gevoerd wordt, het verloop op de arbeidsmarkt (werkloosheidscijfer) en de algemene houding tegenover nieuwkomers etc. Bovendien vindt het immigratiebeleid zijn oorsprong in de politieke toestand die duidelijke vorm krijgt in het wettelijk systeem van het land.

De rechten die aan immigranten verleend worden, bepalen dan ook het bestaan van taal en andere types van lessen (als we de extreem belangrijke rol die de niet-gouvernementele organisaties spelen, buiten beschouwing laten), de opluchting van de immigrant, behuizing, werkvergunningen, vereniging van kwalificatiedocumenten (diploma's, competentiecertificaten) en toegang tot overheden (diensten).

De subjectieve factoren stellen de individuele kwaliteiten van de nieuwkomer in de kijker. Deze is dan ook maatschappelijk voorbestemd door zijn/ haar culturele achtergrond, dat een vrij stabiel element blijkt te zijn. Andere belangrijke factoren zijn zeker de psychosomatische toestand van het individu, zijn taalvaardigheden, wilskracht en de mogelijkheid om zich enigszins te verzoenen met de nieuwe cultuur, onderwijs en onderwijsmogelijkheid, praktische vaardigheden, vriendelijkheid en mogelijkheid om in dialoog te treden. Daarom gaat het hier om het subjectieve niveau – de verhalen van échte mensen – om aan te tonen hoe de objectieve omstandigheden hun levens beïnvloeden en hoe het eruit kan zien wanneer alles goed uitdraait.

De ervaringen en meningen van partners laten zien dat het boekje een breed praktische en pedagogisch potentieel heeft. Het kan ook gebruikt worden door leraars van het Stedelijk Onderwijs als trainer in centra voor immigrantenonderwijs, of door een maatschappelijk beleidswerker.

De handleiding biedt de leraar de keuze tussen de algemene of meer specifieke facetten van de immigratieproblematiek. Het zou dan ook van groot nut kunnen zijn

om onze kennis over immigratie uit te breiden, niet alleen over die in het thuisland, maar ook over de toestand in de andere partnerlanden.

Veel vragen kunnen ontstaan uit de volgende testen, zoals: “Bespreek of er iets is dat u kan doen om de integratie van immigranten in uw omgeving te verbeteren.” De handleiding zal aangevuld worden met een vierde product met als titel “Methodologie van interculturele communicatie”, dat het probleem aankaart van een betere dialoog tussen culturen, de onderlinge verstandhouding van mensen met een verschillende culturele achtergrond. Het zal dan ook praktische lessen insluiten en meer uitgewerkte voorschriften voor trainers, opvoeders en lesgevers.

2. België

Immigratie

Eerst en vooral moet er opgemerkt worden dat het beleid voor migranten en vluchtelingen verdeeld is over het federale Belgische niveau en het niveau van de Gemeenschappen (nl. Vlaanderen, Wallonië en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Alles wat te maken heeft met het statuut van migranten zoals toelating, erkenning, arbeidsvergunning, stemrecht, enz. zijn federale bevoegdheden. Wanneer het echter over hun onthaal, welzijn, integratie of andere persoonlijke aangelegenheden gaat, is de Vlaamse overheid bevoegd.

Het aantal vreemdelingen in België bedraagt 9 % van de totale bevolking (In Brussel is dat 20 %.) Ook al is er nog steeds een aanzienlijke immigratie, door het aantal naturalisaties vermindert het aantal vreemdelingen in België sinds 1995. Wat de grootste groepen vreemdelingen betreft dat zijn sedert de jaren tachtig: 1) de Italianen, 2) de Marokkanen, 3) de Fransen, 4) de Nederlanders, 5) de Turken en 6) de Spanjaarden.

Tot 1974 – toen er een immigratiestop kwam – was de immigratie in België voornamelijk een arbeidsmigratie. Sindsdien zijn de voorwaarden hiervoor zeer streng geworden. Zo heeft elke vreemdeling die in België wil werken, behalve de burgers uit de Europese Unie, een arbeidsvergunning nodig. Er worden 2 types van arbeidsvergunningen uitgereikt: de ene is bestemd voor nieuwe immigranten die op de arbeidsmarkt komen en de andere voor vreemdelingen die al in België wonen en nu pas op de arbeidsmarkt komen. De laatste jaren worden er maar weinig arbeidsvergunningen meer uitgereikt: in 1997 waren er dat bijvoorbeeld in totaal

5200. De meeste vergunningen voor nieuwe immigranten worden aan Amerikanen, Japanners en Marokkanen gegeven, in de andere categorie zijn het voornamelijk vluchtelingen en statelozen, gevolgd door Marokkanen en Turken.

Tegenwoordig neemt het aantal vreemdelingen vooral toe door gezinshereniging of – formatie en door de natuurlijke aangroei van de vreemdelingenpopulatie. Van alle vreemdelingen in België zijn meer dan 60 % EU-burgers.

Ook zijn er in de jaren '90 een groot aantal asielaanvragen geweest die steeds in stijgende lijn gingen. In 1999 waren dat bijvoorbeeld 35.778 asielaanvragen (1 dossier kan evenwel over verschillende personen gaan). Daarbij kwamen de meeste politieke of economische asielaanvragers uit de Derde Wereld of ook wel uit Centraal- of Oost-Europa. In 1998 bijvoorbeeld waren 60 % van de asielaanvragers Europeanen. Doordat de asielwetgeving sedert 1993 veel strenger is geworden, is het aantal erkenningen wel sterk gedaald. Om als vluchteling erkend te worden moet men zijn aanvraag indienen bij de Dienst Vreemdelingenzaken. Indien zijn aanvraag niet ontvankelijk werd verklaard, kan hij in beroep gaan bij het Commissariaatgeneraal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen en zelfs tot bij de Raad van State.

Iedereen van wie de asielaanvraag werd afgewezen, moet België verlaten. Toch zijn er heel wat mensen die hier blijven en in de illegaliteit onderduiken. Sedert 1999 en voornamelijk om de grote instroom van burgers uit de vroegere Oostbloklanden zoals Bulgarije, Roemenië, Slowakije en Tsjechië te verwerken, is er een versnelde procedure gekomen waarbij alles in een maand moet worden afgehandeld. Een andere maatregel om het aantal asielzoekers te verminderen en vooral ook om 'economische vluchtelingen' af te schrikken bestaat er in om niet langer financiële steun te geven maar enkel materiële hulp. Dit geldt eveneens voor de oprichting van gesloten asielcentra in afwachting van de definitieve uitwijzing van mensen van wie de asielaanvraag werd afgewezen.

Toch is er in januari 2000 een regularisatiecampagne geweest voor illegale immigranten. Gedurende 3 weken konden "mensen zonder papieren" om humanitaire redenen ofwel omdat ze konden bewijzen dat ze al 5 jaar in België verbleven, een verblijfsvergunning aanvragen. Er werden bijna 32.000 dossiers ingediend en driekwart ervan werden aanvaard.

Het Vlaamse integratiebeleid.

Het Vlaamse beleid betreffende etnisch-culturele minderheden wordt geregeld via een Minderhedendecreet van 28 april 1998. Het voorziet in onthaal, opvang en integratie van immigranten, vluchtelingen en woonwagenbewoners. Het wil kansen creëren om hen te integreren en hen als volwaardige burgers te laten participeren in onze maatschappij.

Dit beleid richt zich naar 5 doelgroepen:

1. De allochtonen

Deze vormen de grootste doelgroep. Het zijn mensen die legaal in België verblijven en niet als Belg geboren zijn. In 2001 was 4,7 % van de Vlaamse bevolking van vreemde herkomst.

2. Erkende vluchtelingen

Wanneer een asielzoeker als vluchteling wordt erkend, wordt hij geregistreerd en behandeld als een allochtoon. Zo werden er in Vlaanderen in 2001 ongeveer 5500 politieke vluchtelingen erkend.

3. Trekkende bevolkingsgroepen

Deze groep bestaan uit een aantal zeer verschillende deelgroepen zoals de voyageurs en de zigeuners. Sommigen hebben de Belgische nationaliteit, een aantal verblijven hier ook illegaal. Ook de aantallen zijn moeilijk te bepalen, het gaat waarschijnlijk wel om minstens 10.000 mensen. Zij hebben tal van problemen zoals een slechte gezondheid, beperkte scholing en weinig werkperspectieven, maar vooral ook met het vinden van legale standplaatsen.

4. Illegalen of "mensen zonder papieren"

In Vlaanderen wonen zeker een paar tienduizend mensen zonder legale verblijfsvergunning. Dit zijn vooral mensen die onderduiken wanneer hun toeristenvisum verstreken is of wanneer hun asielaanvraag werd afgewezen. De Vlaamse gemeenschap waarborgt wel hun basisrechten op gezondheidszorg, onderdak en onderwijs voor minderjarigen.

5. Anderstalige nieuwkomers

In de periode 1994-1999 kwamen er gemiddeld ongeveer 21.000 nieuwkomers per jaar in Vlaanderen wonen. Het grootste deel (55%) waren EU-burgers, de anderen kwamen uit Marokko (5%), uit Turkije (6%) en uit de overige landen (19%). Meer dan 65% van deze nieuwkomers waren tussen de 20 en 49 jaar, 25% waren zelfs jonger dan 20 en 9% waren 50 jaar of ouder.

Inburgeringsbeleid

De Vlaamse Overheid wil met haar inburgeringsbeleid ervoor zorgen dat anderstalige nieuwkomers zo vlug mogelijk hun weg vinden in onze maatschappij en zelfstandig kunnen functioneren.

Het heeft wel tot de jaren '90 geduurd vooraleer het belang van een adequaat onthaal van nieuwkomers op beleidsniveau werd onderkend. In 2000 werden de contouren voor een beleid vastgelegd en werden er ook meer middelen voorzien. Er kwamen experimenten en in 26 onthaalbureaus komen er programma's voor nieuwkomers. Deze programma's omvatten een beginnerscursus Nederlands, een cursus maatschappelijke oriëntatie (MO) en loopbaanoriëntatie. Daarnaast krijgt een nieuwkomer ook nog trajectbegeleiding. Dit programma is bedoeld voor anderstalige nieuwkomers in Vlaanderen die ouder zijn dan 18 jaar en minder dan één jaar in België verblijven. Daarna kan er nog een secundair traject volgen waarbij het accent ligt op beroepsopleiding en loopbaanoriëntatie. Hiervoor is de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling (VDAB) verantwoordelijk.

Op 19 februari 2003 werd een Inburgeringsdecreet aangenomen in het Vlaamse Parlement. Het trad in werking vanaf 1 april 2004. Hier is een verplichting voor nieuwkomers aan verbonden om een programma te volgen.

Verhaal 1: Khaldoun

Khaldoun Sabih is momenteel docent bij PINA (Project Integratie Nieuwkomers Antwerpen) waar hij Maatschappelijke Oriëntering geeft aan Nieuwkomers. Hij is 31 jaar en was al getrouwd voor hij naar België kwam. Hun zoontje werd hier geboren.

Hij weet nog heel goed wanneer hij hier in België arriveerde als asielzoeker uit Irak: 26 januari 2001. Na een tijdje in het asielcentrum in Florennes (in Wallonië) te hebben verbleven werd zijn asielaanvraag erkend en kreeg hij het OCMW van Huldenberg, een dorpje tussen Leuven en Antwerpen, toegewezen. Hij heeft daar echter nooit verbleven omdat het een klein dorp was en omdat hij dacht dat hij in Brussel meer mogelijkheden zou hebben, o.a. om te kunnen studeren. Hiervoor kreeg hij echter te weinig geld van het OCMW. Uiteindelijk is niet naar Brussel maar naar Antwerpen gegaan, ook al omdat dit hem gemakkelijker leek. Bovendien kende hij niemand, nergens.

Hij heeft Engelse taal- en letterkunde gestudeerd aan universiteiten in Jemen en Irak. Eigenlijk had hij zoals de meeste Irakese hooggeschoolden altijd al naar Groot-Brittannië willen gaan en is hij toevallig in België terechtgekomen. Volgens hem zijn immers van oudsher heel veel Arabieren uit de Magreb op Frankrijk gericht en de overige - zoals de Irakezen - op Groot-Brittannië. Hij kende Engeland doordat hij er in de jaren '80 al een tijd had verbleven toen zijn vader daar gedoctoreerde. Tijdens zijn verblijf daar had hij ook de meeste West-Europese landen bezocht waaronder België. Vandaar dat België helemaal geen aantrekkingskracht op hem uitoefende.

In Antwerpen is hij bij PINA terechtgekomen waar hij samen met zijn vrouw o.m. de cursus Maatschappelijke Oriëntatie volgde. Ook had hij het geluk dat hij naar een intensieve cursus Nederlands aan de Universiteit van Antwerpen werd gestuurd. Daarna mocht hij een vervolgopleiding volgen bij de VDAB; voor hem was dat een cursus Nederlands voor bedienden met o.m. dactylo en informatica. De VDAB heeft verschillende vervolgcursussen Nederlands voor migranten en vluchtelingen: een cursus voor arbeiders, een cursus voor bedienden en een cursus bedoeld voor mensen die in de sociale sector willen werken. Sommige cursussen voor bedienden worden door de VDAB uitbesteed aan de UFSIA: deze zijn intensiever dan die in eigen beheer. Het is dank zij de trajectbegeleider van de VDAB die oog had voor zijn "honger" naar Nederlands en leren dat hij in deze cursus kon.

Hij is nu bijna een jaar leraar bij PINA als docent MO. Hij doet die job erg graag en dit om verschillende redenen. Mensen helpen heeft hij altijd al belangrijk gevonden. Zo heeft hij vroeger nog in Jemen gewerkt in een sociaal project voor de Verenigde Naties en ook als vertaler voor Oxfam. En vroeger in Irak heeft hij ook vrijwilligerswerk met arme mensen gedaan. Zelf is hij ook een asielzoeker geweest, hij weet dus hoe moeilijk het is voor nieuwkomers, zelfs al komen ze uit landen als Irak waardoor ze gemakkelijk een vluchtelingenstatuut krijgen. En voor hemzelf is deze job ook levensnoodzakelijk! Na de cursussen Nederlands en de cursus bij PINA had hij niks meer omhanden en moest hij thuis zitten wachten op een 2^e interview met de Belgische Vreemdelingendienst om als vluchteling erkend te worden. Hij zat er helemaal door tot een consulent bij de Mutsaert (een sociale dienst in Antwerpen) dat doorhad en hem aanraadde om bij PINA te gaan solliciteren. Dit is zijn redding

geweest! Dit werk is volgens Khaldoun niet alleen nuttig, nodig en interessant, voor hem betekent het leven.

Daarom is hij ook ontgoocheld over het gebrek aan belangstelling van de autochtonen voor de nieuwkomers en voor wat zij zijn en kunnen. Hij vreest ook dat de cursussen MO in de nabije toekomst zullen afgeschaft worden omdat ze te duur zijn voor de overheid. Hij vindt het typisch voor de wijze waarop de Vlaamse maatschappij over nieuwkomers denkt: veel eisen, weinig echte interesse en zeker geen investering! Men moet hier beseffen dat de meeste nieuwkomers niet naar België zijn gekomen, omdat ze er echt voor gekozen hebben. België en de andere West-Europese landen moeten ook de houding laten varen alsof enkel zij asielzoekers moeten ontvangen. Khaldoun heeft bijvoorbeeld in Irak altijd asielzoekers geweten uit Saoedi-Arabië, Palestina, enz.

Voor nieuwkomers is het belangrijk dat ze zo snel mogelijk de taal leren en dat ze iets kunnen doen, ze mogen zeker niet thuisblijven. Het is ook pas sinds hij alles op TV kan volgen en met de mensen kan praten dat hij België begrijpt. Daarom is het erg jammer dat asielzoekers in België niet mogen werken, het zou hun participatie en integratie in de maatschappij zoveel gemakkelijker maken. België zelf laat al dat 'human capital' onbenut. Zelfs wanneer mensen als vluchteling erkend zijn, geraken ze moeilijk aan werk omdat België uiterst streng is als het over de gelijkschakeling van diploma's gaat. Misschien is het wel het strengste land ter wereld op dat vlak! Weinig hooggeschoolde vluchtelingen kunnen hier op hun niveau aan de slag. Ingenieurs die als ongeschoolde arbeider moeten werken, gedoctoreerde wetenschappers in een lage bediendenjob: het is schering en inslag in België. Ook de vrouw van Khaldoun die apotheker was in Irak, kreeg tot nog toe enkel werk als poetsvrouw aangeboden. Docent voor nieuwkomers zijn of werken bij een sociale dienst is dikwijls het hoogst bereikbare. Op die manier is het begrijpelijk dat geen enkele hooggeschoolde in België wil blijven en dat er ook vanuit België een echte brain drain is. Enkel laaggeschoolden blijven hier omdat zij geen andere mogelijkheid hebben.

Veel contacten met autochtonen heeft hij niet, enkel via PINA of doordat hij Irakezen kent die met een Belgische getrouwd zijn. Formele contacten met andere Irakezen

zijn er evenmin, er zijn trouwens geen verenigingen van Irakezen in België. Ook in de buurt waar hij woont in Antwerpen-Zuid kent hij weinig mensen. Hij heeft zowel allochtonen als autochtonen als burens maar er is geen enkele vorm van sociaal contact, dit heeft vooral met de buurt te maken waar er geen sociaal leven is. Last van racisme of discriminatie heeft hij naar zijn zeggen niet, maar misschien komt dit wel omdat hij er nogal bleek uitziet voor een Arabier. Zijn vrouw die een hoofddoek was beginnen dragen in België – in Irak deed ze dat niet – kreeg wel veel negatieve reacties, vooral na die fameuze 11 september, zo erg zelfs dat ze opnieuw geen hoofddoek meer draagt. Negatieve reacties probeert hij te relativiseren en dit tracht hij ook zijn cursisten bij te brengen. In de plaats van naar racistische motieven te zoeken kun je beter naar andere verklaringen zoeken, dat maakt het veel leefbaarder voor jezelf.

Eerst was hij een asielzoeker, nu is hij een politieke vluchteling, maar zelf wilde hij niet weg uit Irak. Het liefst van al zou hij terug willen gaan, indien alles wordt zoals vroeger. Bij de meeste mensen die hij kent, is dat eveneens het geval. Lange tijd heeft hij zich enkel Irakees gevoeld, nu begint hij België ook een beetje als zijn land te zien. Hij houdt nu van België zoals hij nog steeds van Engeland en van Jemen houdt. Daarom heeft hij een aanvraag tot naturalisatie ingediend. En het feit dat Irak na deze 2^e oorlog in handen van de Amerikanen is en eigenlijk als land niet meer bestaat, heeft deze houding nog versterkt. Hij zou zo graag nog eens teruggaan naar Irak en misschien kan dit gemakkelijker als Belg.

Verhaal 2: Daniela Toma

Daniela Toma woont nog maar sedert maart '03 in België: zij is dus een echte nieuwkomer. Zij is 29 jaar en kwam samen met haar tienjarig dochtertje uit een klein dorpje uit het noordwesten van Roemenië. Daar had ze 3 jaar geleden Herman Ieren kennen, een Belg die het dorp bezocht in het kader van een hulpactie en verbroedering met het Vlaamse Kapellen.

Zij is hier legaal op basis van een regularisatie door een wettelijk samenlevingscontract met een Belg. Uiteindelijk is het vrij vlot gegaan om de nodige papieren te krijgen. Haar dossier werd eerst klaargemaakt in haar dorp in Roemenië

en daarna naar Boekarest verstuurd. Op deze manier kon het dossier op een gemakkelijke manier bij de Belgische Dienst voor Vreemdelingenzaken ingediend worden en kreeg zij al na 2 weken haar 'witte identiteitskaart'.

Door haar relatie met een Belg voldoet ze niet aan alle voorwaarden voor het Vlaamse Inburgeringsbeleid. Zij is wel meerderjarig en anderstalig, maar vertoont geen achterstandskenmerken die kunnen leiden tot permanente kansarmoede. Daardoor was er bij haar geen opvang door het Onthaalbureau – ze wist zelfs niet dat zoiets bestond! – en heeft ze bijvoorbeeld zelf moeten uitzoeken waar ze Nederlands kon leren. In augustus heeft zij gedurende 4 weken een cursus Nederlands van 40 lessen (120u) gevolgd bij Athena, een Open Leercentrum in Antwerpen. Omdat ze heel leergierig is, probeert ze zelf ook veel op eigen houtje te leren door bijvoorbeeld naar de bibliotheek te gaan.

Momenteel volgt ze bij dezelfde school een GPB-opleiding (d.i. een opleiding om het Getuigschrift Pedagogische Bekwaamheid te behalen). Deze cursussen zijn bedoeld voor volwassenen die willen lesgeven in het secundair onderwijs of het hoger onderwijs van het korte type en geen onderwijsbevoegdheid hebben. Daniela was een onderwijzeres in een lagere school in Roemenië en heeft daar gedurende 10 jaar haar beroep uitgeoefend. Ze zou ook heel graag hier als lerares aan de slag kunnen gaan en denkt en hoopt om het op deze wijze te kunnen realiseren. Wat haar in deze cursus aantrok, was niet enkel de inhoud, maar ook het feit dat hij in het Nederlands gegeven wordt en alle 15 medecursisten van allochtone afkomst zijn. Zo zit er ook nog een andere Roemeense vrouw in haar groep. De cursus die ze sinds september volgt, is een intensieve cursus van 3 volledige dagen en 2 halve dagen in de week. Hij duurt 15 maanden. Omdat zij als werkzoekende bij de VDAB (= Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling) is ingeschreven moet ze de cursus slechts voor de helft betalen, de andere helft wordt door de VDAB betaald. Binnenkort heeft zij ook een afspraak met een trajectbegeleider van de VDAB die haar misschien een ander vormingsvoorstel wil doen. Toch zegt ze dat ze de huidige opleiding eerst wil afmaken.

Intussen probeert ze ook haar diploma van onderwijzeres te laten homologeren in Brussel. Ze weet dat de homologatiecommissie erg streng is, maar toch hoopt ze dat

ze een positief antwoord krijgt. Ze hoopt dat ze op deze manier misschien in een lagere school kan gaan lesgeven, wat ze nog altijd het liefst van al zou willen doen.

Er is een groot verschil tussen België en Roemenië: hier woont ze in een appartement in de stad, daar woonde ze buiten in de natuur met rondom het huis een grote tuin. Het is er ook veel warmer dan in België. Toch staat ze erg positief tegenover de Belgen. Ze is nog geen negatieve reacties tegengekomen en heeft de indruk dat ze onmiddellijk overal geaccepteerd wordt. Ze zegt dat de Belgen de naam hebben koel te zijn en dat was in het begin zo, maar eens dat je ze leert kennen is dat zo niet meer. Ze vindt het ook interessant dat veel mensen Engels of Frans kennen.

De taal is toch het grootste probleem omdat je hele sociale leven ervan afhangt. Vroeger was het voor haar veel gemakkelijker om contacten te leggen dan nu. Daarom is het belangrijk voor nieuwkomers dat ze zo snel mogelijk de taal leren. Zij is een voorstander van integratie: 'je moet je kunnen gedragen zoals de anderen, de Belgen', zegt ze en daarvoor leer je best zo vlug mogelijk de gangbare regels en gewoonten, iets wat zij met succes doet!

Verhaal 3: Lahcen

Lahcen Iken is 41 jaar geleden geboren in Oujda in Marokko. Op 26-jarige leeftijd is hij naar Frankrijk gegaan om daar zijn studies verder te zetten. Vandaar is hij in '95 met zijn Nederlandse vriendin die intussen zijn vrouw is, naar Nederland verhuisd. Sedert een tweetal jaar woont hij in België in het noorden. Voor België heeft hij heel bewust gekozen, omdat hij niet tevreden was met de Nederlandse mentaliteit. Hij vond dat in Nederland alles te veel gepland is en hij heeft daar weinig voeling mee. Eigenlijk had hij nog liever in Wallonië gewoond zowel voor de sfeer als voor de Franse taal, maar toch is hij best tevreden in Vlaanderen.

Hij heeft Nederlands geleerd in Nederland in een ROC (een school voor volwassenen) omdat de universiteit te duur was. En hoewel hij een intensieve cursus heeft gevolgd van 20 uur per week, was hij toch gefrustreerd omdat het ritme volgens hem veel te laag lag. Dat had natuurlijk allemaal te maken met zijn vroegere opleiding in Marokko en Frankrijk. Hij had Engelse taalkunde gestudeerd in Meknes

in Marokko en omdat hij wilde doctoreren is hij op zijn eentje naar Frankrijk getrokken. Daar heeft hij verbleven in Lyon en Montpellier. Met dat doctoraat is hij wel begonnen, maar hij heeft het uiteindelijk niet afgemaakt omdat hij geen beurs had en het werd heel moeilijk voor hem om jobsstudent te doen en een proefschrift te schrijven. Wel heeft hij daar eerst nog het 'Diplôme des Etudes Approfondies' behaald.

De integratie in Frankrijk ging voor hem heel vlot. Er bestaan immers historische banden tussen Marokko en Frankrijk. En student zijn onder de studenten ging ook zeer gemakkelijk. Bovendien waren zowat de helft van de studenten van zijn groep van Afrikaanse afkomst.

Heel anders was het in Nederland. Daar werd hij niet voor vol aanzien enkel omdat hij een Marokkaan was. Zo zocht hij contact met de Universiteit van Nijmegen en daar bleek dat hij opnieuw moest beginnen omdat zijn diploma's van geen tel waren. Men gaat ervan uit dat diploma's van allochtonen niet gelijkwaardig aan de Nederlandse kunnen zijn. Zelfs zijn Frans diploma werd daar niet aanvaard! Daarover was hij erg ontgoocheld. Later heeft hij aan de Universiteit in Tilburg iets gelijkaardigs meegemaakt: hij mocht daar wel meewerken aan een onderzoek, maar hij werd enkel gebruikt voor het veldwerk. Volgens Lahcen is hij intussen ook al te oud om nog veel kansen te krijgen.

In Nederland heeft hij eerst als arbeider in een lederfabriek gewerkt, later kon hij als lesgever Frans en Arabisch in een privé-school aan de slag.

Momenteel woont hij in een boerderij in Weelde, een klein dorpje dicht bij Turnhout. Hij heeft hiervoor heel bewust gekozen omdat hij rust wilde voor zijn 2 kinderen. Die boerderij waaraan hij nog moet werken – en als gewezen bouwvakker in Frankrijk kan hij dat– noemt hij trouwens zijn 'levensproject'.

In zo'n Vlaams dorp gaan wonen is niet zo gemakkelijk: er was een grote afstand met de andere dorpsgenoten en contact met hen was er vrijwel niet. Vooral in het begin werd er in Weelde veel over hen geroddeld, ook al was men verbaasd dat hij zo goed Nederlands sprak. Nog steeds is er weinig toenadering, men blijft hem als iets

'exotisch' beschouwen en bewaart afstand. Hij vindt het merkwaardig dat zelfs bij kennissen en burens de vooroordelen en clichés blijven bestaan. Men vindt het blijkbaar onmogelijk dat hij een moderne man zou kunnen zijn die evengoed op de kinderen past terwijl zijn vrouw naar een vergadering of een 'theekransje' is. En waarschijnlijk zou het nog veel erger zijn, mocht ook zijn vrouw een Marokkaanse geweest zijn. Maar hij gemerkt dat via zijn kinderen en hun school het contact met de andere ouders was gemakkelijker geworden.

Immigreren naar een ander land volgens Lahcen veel moeilijker dan de meeste Vlamingen beseffen. Vooral allochtonen die in een stad gaan wonen, hebben het lastig omdat er geen referenties meer zijn naar vroeger. Niemand uit de omgeving weet wie hun vader en grootvader was, uit welke familie ze kwamen, enz., ze zijn als het ware naamloos geworden. Vanwaar ze vandaan kwamen, was dat wel het geval.

Momenteel werkt hij als docent Maatschappelijke Oriëntatie voor nieuwkomers bij PRICMA (het Antwerps Provinciaal Integratiecentrum voor Migranten) in Turnhout. Hij geeft die cursus zowel in het Arabisch, Berbers, Engels als in het Frans. Hij ziet zijn betrekking in de eerste plaats als een engagement. Hij wil dit werk doen omdat hij de problemen van immigranten en nieuwkomers kent. Hij heeft het immers zelf 3 keer meegemaakt! Daarom ziet hij het als zijn plicht om hen de mogelijkheden en de voorzieningen die er bij ons zijn, aan te duiden zonder in paternalisme te vervallen. Dit alles is immers belangrijk voor hun en onze toekomst!

Ook beseft hij beter dan wie ook het belang van de taal. Taal is niet alleen het voertuig van cultuur, het is ook de cultuur zelf. Dat geldt voor het Nederlands, maar ook voor de eigen taal van de nieuwkomers. Tegelijkertijd vormt de taal zeker in Vlaanderen een grote barrière. Hij heeft zelf ondervonden dat hij in Frankrijk waarmee hij een sterke band heeft door het Frans, veel meer respect kreeg dan hier. Daarom is hij ook tegen de verplichting om een taal te leren. Mensen moeten wel de mogelijkheid krijgen, maar niet gedwongen worden. In dit opzicht zijn onze politici dikwijls heel kortzichtig!

Aan de immigranten en nieuwkomers wordt ook veel te veel gevraagd: ze moeten dit doen en dat doen, ze moeten integreren, volgens Lahcen zelfs op een 'aapachtige'

manier! Het zou veel beter zijn om 'acceptatie' te promoten in de plaats van 'integratie', de rest komt dan wel vanzelf, wanneer ze er aan toe zijn. Dit betekent dat wij de nieuwkomers in hun authenticiteit laten, dan pas kan er sprake zijn van echte diversiteit.

Tegenover de cursus MO die hij moet geven, staat hij heel kritisch: zelfs in die cursus zitten er immers echte vooroordelen! Hij probeert dit alles te relativieren bij zijn cursisten. Voor hem is communicatie het allerbelangrijkst. Het is opvallend hoe weinig contact er is tussen de nieuwkomers en de Belgen: dat contact wil hij bewerkstelligen en de drempels hierbij wegstrijken. Ook hier weer benadrukt hij het belang van de noodzakelijke acceptatie aan beide kanten.

Hoewel werk en taal volgens Lahcen erg belangrijk zijn, moet er voor nieuwkomers meer zijn dan dit. Ook al heb je werk en ken je de taal, je bent nog altijd slechts een robot en je kan nog altijd niet echt participeren. Daarom geeft hij in zijn cursus veel aandacht aan zelfontplooiing, vrijetijd en vrijwilligerswerk, ook omdat deze zaken zijn hier bij ons heel belangrijk zijn.

3. Tsjechië

Immigratie naar het land

Tsjechië (zoals al eeuwen heen gezegd wordt) ligt op het kruispunt van Centraal-Europa. Zelfs het bestaan van het IJzeren Gordijn voor 1989 verhinderde de ruimtelijke verplaatsing hier niet, maar beperkte het alleen. Al aan het begin van de jaren negentig vingen migratiegolven opnieuw aan. "In tegenstelling tot voorbije decennia waren immigratie en transitimmigratie nu duidelijk belangrijker dan emigratie. Tsjechië werd een doortocht- en gastland in de jaren negentig. De hoofdbrok van de migratiestructuur bestond dan ook uit economische migratie (de beroepshalve en zakelijke bezigheden van vreemdelingen). Het aantal economische migranten op de Tsjechische arbeidsmarkt steeg van 9.000 tot 153.000 tussen 1991 en 1998.

Permanente immigratie (die bestaat uit vreemdelingen met een vaste verblijfsvergunning) maakte een leeuwendeel uit van de integrale migratie. Zijn status was dan ook grotendeels gebaseerd op familiehereniging. Het aantal van diegenen,

die deze status verwierven, groeide gestadig van 27.000 tot 64.000 (opnieuw in de periode van 1991 tot 1998). Asielzoekers en vluchtelingen maken een ander deel uit van de internationale migranten in het Tsjechische grondgebied. Tussen 1990 en 2002 werd aan 2.212 asielzoekers asiel verleend, op een totaal van 60.467 ingediende aanvragen (een gemiddelde van ongeveer 4% tijdens deze periode). Omwille van het conflict in de landen van ex-Joegoslavië tussen 1992 en 1996 bood Tsjechië een tijdelijk toevluchtsoord voor méér dan 55.000 oorlogsvluchtelingen uit Bosnië en Herzegovina (7000 mensen werden later gerepatriëerd met het vliegtuig, aan 120 ernstig gehandicapten werd een vaste verblijfsvergunning toegekend en deze mochten dan ook deelnemen aan het integratieprogramma).

Etnische Tsjechen. Tussen 1991 en 1993 werden 1.800 geboren Tsjechen gerepatriëerd van Volhyn, in de regio van Tsjernobyl in Oekraïne terug naar Tsjechië. Landgenoten van Kazachstan, Bosnië en Herzegovina werden ook terug naar hun land van afkomst gestuurd, samen met emigranten van Westerse landen (V.S., Groot-Brittannië, Frankrijk, Zuid-Afrika) Onder doortocht migratie verstaat men diegenen die Tsjechië niet als hun eindbestemming voor migratie beschouwen. Ze oefenen druk uit op de Tsjechische grens met hun – al dan niet succesvol – illegaal oversteken (en dus een overtreding begaan). De beroemde Tsjechische auteur, die over het onderwerp “migratie” schrijft, Susan Drbezlav, beweert dat “schattingen dat er méér dan 100.000 doortocht migranten tezelfdertijd op Tsjechisch grondgebied zijn niet onrealistisch zijn.” Het totaal aan buitenlanders in Tsjechië op 31 maart 2001 bedroeg 222.329.

151.227 vreemdelingen met een langdurige verblijfsvergunning en 71.102 met een vaste verblijfsvergunning. De meest talrijke nationaliteiten waren :Slowaken, Oekraïners, Vietnamezen, Polen, Russen, Duitsers, Bulgaren, Chinezen, Amerikanen en inwoners van Ex-Joegoslavië. Deze cijfers geven enkel een beeld van de officiële statistieken – bijvoorbeeld: het reële totale aantal Vietnamezen wordt geschat op bijna 70.000.

Immigratiebeleid

Internationale migratie en asielkwesties behoren tot de bevoegdheden van het Ministerie van Binnenlandse Zaken van Tsjechië, dat dan ook het Bureau voor Migratie en Asielbeleid in het leven geroepen heeft. De wettelijke status van vreemdelingen in Tsjechië is gebaseerd op Akte nr. 323/1999, dat handelt over het

verblijf van vreemdelingen op Tsjechisch grondgebied. De wet maakt duidelijk dat een vreemdeling recht heeft op een tijdig (met een visum) of een vast (met een vaste verblijfsvergunning) verblijf.

Het verwerven van de Tsjechische nationaliteit wordt bepaald door Akte nummer 40/1993, over het verwerven en verliezen van de Tsjechische nationaliteit en de daaropvolgende wetaanpassingen. Zoals aangepast werd in Akte nr. 40/1993, kan een vreemdeling de Tsjechische nationaliteit verwerven door geboorte, adoptie, verwantschap, uitspraak op het Tsjechische grondgebied, verklaring (alleen voor ex-burgers van Tsjechoslowakije) en naturalisatie. Een vreemdeling kan genaturaliseerd worden als de volgende voorwaarden vervuld zijn: hij/ zij bezit een vaste verblijfsvergunning van ten minste 5 jaar, vroegere nationaliteit is verloren (niet vereist in het geval van vluchtelingen of mensen zonder nationaliteit), de aanvrager heeft een blanco strafblad voor 5 jaar en kan kennis van de Tsjechische taal bewijzen. Sommige van deze voorwaarden kunnen in een aantal bijzondere gevallen opgeschort worden door een besluitvormingsorgaan. Het probleem is dat een vast verblijf van 5 jaar enkel mogelijk is na 10 jaar tijdelijk verblijf, wat betekent dat een aanvrager een lange 15 jaar moet wachten vooraleer hij naturalisatie kan aanvragen – de norm van het Europees Verdrag van Burgerschap is niet langer dan 10 jaar terwijl het gemiddelde 5 jaar is in West-Europa. De beperking van het Tsjechische wettelijk systeem ligt in zijn vereenvoudiging van het naturalisatieproces voor tweede- en derdegeneratie-immigranten (trage toepassing van de *ius soli*) zoals ook in het geval van dubbele nationaliteit waar de aanvrager een uitzondering moet aanvragen.

Verhaal 1: Nguyen

Jeugd in Vietnam

Ing. Nguyen Huy Tang werd geboren in 1963 in een klein stadje, eigenlijk maar een dorpje. Hij was het zesde kind van zeven en zijn vader onderhield zijn familie als winkelier en boer tegelijkertijd. Ing. Thang slaagde erin om economisch en zakenmiddelbaar onderwijs te beëindigen, maar op dat moment was er een enorm tekort aan jobkansen in Vietnam. Zijn broers en zusters zwierven uit naar andere grotere en kleinere steden in Vietnam. Eén van zijn broers emigreerde naar

Duitsland, een andere naar Nederland. En Ing. Thang besloot dan ook om zijn land te verlaten, met in het achterhoofd maar een korte tijd weg te blijven.

Aankomst in Tsjechoslowakije

Dankzij het bestaande internationale samenwerkingsakkoord kwam hij Tsjechoslowakije legaal binnen in 1988 (toen hij 25 was). De overeenkomst tussen Vietnam en Tsjechoslowakije wat geschiktheidskansen betrof voor Vietnamese arbeiders en ingenieurs in Czechoslowaakse fabrieken en scholen bood Ing. Thang de kans om te werken in de Vitkovice Ijzerfabriek in Ostrava.

Taalcursus en werk

In de eerste helft van zijn verblijf in Czechoslowakije was hij ingeschreven voor een taalcursus, samen met nog 10 van zijn Vietnamese landgenoten. Daarna begon hij te werken in de ijzerfabriek. Hij werkte voor korte periodes in verschillende functies vooraleer hij ervoor koos om specialist te worden in het maken van werktuigen.

Eerste “wrede” maanden

De allereerste maanden in het nieuwe land waren, zoals hij het verwoordt, “enorm wreed”. Hij was jong en werd geconfronteerd met de taalbarrière en een enorm verschillende omgeving. Aanvankelijk ervoer hij zelfs dat zijn Tsjechische collega’s geen vertrouwen schiepen in zijn werkvaardigheden en mogelijkheden en die van zijn landgenoten omdat Vietnamezen erg verschilden van Tsjechen.

Taalbarrières

Hij leefde in een slaapzaal met arbeiders van Polen, Slowakije en ook van Vietnam. Dit feit leidde ertoe dat hij na het werk in zijn moedertaal communiceerde met zijn collega’s. Hij was zich bewust van de taalbarrière die Tsjechische collega’s dan ook ontmoedigd hadden om diepgaandere dialogen te voeren en hen belette om de werkmethodes uit te leggen (opeenvolging van operaties). Dit feit vervreemde de Vietnamese arbeiders dan ook van de gebeurtenissen op het werk. Communicatie werd immers beperkt tot eenvoudige werkorders. Thang besloot om de toestand te veranderen. Hij begon Tsjechisch te leren met vurig enthousiasme en toewijding, en werd bevriend met verschillende mensen in Ostrava met wie hij zijn Tsjechische taalvaardigheden op punt kon stellen. Dankzij zijn inspanningen, zijn taalvaardigheid, zin voor detail en verplichte dienst, bereikte hij de top van de migrantenarbeiders, en werd geleidelijk aan aanzien als een goed en betrouwbaar werknemer. Het bestuur

haalde hem dan ook dikwijls aan als goed voorbeeld voor de lokale arbeiders van Vitkovice. Dit leidde er echter toe dat sommige collega's de spot dreven met hem. Zo herinnert Thang zich nog altijd de opmerkingen die hem toegesnauwd werden, zoals: "Laat spleetog het doen, hij is de beste!" "Zwoeg maar, jij winterkoning, wij willen je niet gratis voederen in Ostrava" en dergelijke.

Anderzijds herinnert hij zich nog de positieve attitude van andere Tsjechische collega's die vaak snacks aanboden om te proeven, zoals traditionele Tsjechische gevulde cake.

Rumoerig begin van de jaren negentig

Begin jaren negentig werden de internationale samenwerkingsovereenkomsten omtrent arbeidsverblijf ontbonden en men moest met een antwoord voor de dag komen op de basisvraag: terug of blijven? Op dat moment viel de beslissing zwaar. Het gedrag van de inheemse bevolking jegens hun Vietnamese medeburgers begon zich te wijzigen. Men had hen over het hoofd gezien en veel lokale Tsjechische collega's die de dreiging voelden van jobbezuinigingen, zeiden hen naar huis te gaan terug naar waar ze vandaan kwamen. Hij besloot om toch te blijven. Hij kende nu de achtergrond van Ostrava tijdens deze paar jaar en hij had toch een aantal vrienden hier. Zijn Tsjechisch was goed genoeg om een job als vertaler in de wacht te slepen en later zelfs erkend te worden als vertaler.

Universitaire studies

Hij had altijd willen studeren als kleine jongen. Hij schreef zich in aan de faculteit Economie aan de school voor mijnengineering in Ostrava en slaagde. Zijn studiejaren aan de universiteit beschouwt hij als een erg vruchtbare en gelukkige periode, hoewel hij op eigen houtje moest voorzien in zijn levensonderhoud. Hij vertaalde uit het Vietnamees, hielp zijn landgenoten die in menigten hierheen arriveerden in bussen wegwijds te raken in de nieuwe samenleving. Tijdens het verloop van zijn studies probeerde hij ook zaken te doen.

Zaken

Hij herinnert zich de periode toen er een prangend tekort was aan standjes in markthallen. In die tijd moest hij zelf zijn brood verdienen om zijn studies te kunnen bekostigen, en hij waardeerde het begrip en de hulp die hem geboden werd door het bestuur van het regionaal kantoor van Ostrava. Deze mensen maakten tijd vrij om te luisteren naar de problemen van de jonge autochtonen en hielpen hen.

“Harde tijden”

Hij begon goederen te verkopen in een markthal om zich van een geregeld inkomen te verzekeren. “Het was niet gemakkelijk”, lacht hij nostalgisch en gaat voort. “Deel van de dag op school, van de school tot de markthal, en dan buiten staan achter de toonbank in vrieskou of drukkend weer” Maar ik zette er mijn gedachten op, en vandaag kan ik enkel ermee lachen.”

Vriendschap met medestudenten

Hij voelde zich op zijn gemak tussen de andere studenten: al in het begin heerste er een enorm vriendelijke sfeer; er werd onderling hulp aangeboden in lectuur en het speuren naar literatuur, in het uitleggen van termen en alles draaide om de cursus. Trips met groepen, schoolmakers, samenkomen om Tsjechisch bier te drinken, culturele studentenevenementen en naar feestjes gaan: al deze zaken hebben het Tsjechische en Ostravaanse leven met elkaar vertrouwd gemaakt. Het was enkel onder studenten dat hij ware en hulpbereide vrienden kon vinden die hem aankeken als een gelijkwaardig persoon – hij was één van hen. Nadat hij zijn studies beëindigd had, behield hij nauw contact met zijn vroegere schoolmakers.

Succesvol zakenman

In 1998 begon hij te werken als boekhouder en verkreeg een vergunning om een eigen zaak op te starten. Hij heeft een eigen boekhoudbedrijf met 6 werknemers, verricht boekhoudkundige procedure, salarisadministratie en arbeidsdoorlichtingen.

Huwelijk en scheiding met een Tsjechische vrouw

Hij ontmoette zijn Tsjechische schat ook in Ostrava, en trouwde met haar na zijn diploma-uitreiking. Ze bleven niet lang samen. Hun uiteenlopende karakters en verschillende nationale gebruiken bleken zo groot te zijn dat ze beiden overeenkwamen om te scheiden na 2 jaar huwelijk. Hij verliet Ostrava dat, zoals hij zegt, zijn tweede thuis geworden is. Nu woont hij in Cheb (aan de andere kant van het land, maar hij bezoekt Ostrava en zijn vrienden nog vaak als hij niet moet werken).

Verhaal 2: Adil, Raisha en Hicran

De familie van Adil en Raisha komt uit Baku, Azerbeidjan (de hoofdstaat van de Kaukasus). Raisha herinnert zich de verhoudingen tussen de mensen voor de val van het Ijzeren Gordijn in de Sovjet-Unie. Nee, zo'n probleem (dat tussen etnische groepen) bestond niet. Het begon begin jaren negentig. Het jaar 1991, 1992 leidden mensen gewone levens. Relaties waren ok. Wij leefden door een echt goeie tijd en er

was geen nationaal probleem. Raisha zegt dat hij, samen met zijn grootouders en ouders, in een interracial en interreligieuze familie leefde. Zij is van Armeense afkomst en haar man heeft de Azerbeidjaanse nationaliteit. De opmars van het nationalisme leverde het bloedige conflict van Nagorno Karabasse op tussen de buurlanden, waar een leeuwendeel van de Armeense gemeenschap op Azerbeidjaans grondgebied woonde. Armenië eiste dit gebied op als het hare, hoewel Azerbeidjan natuurlijk gekant was hiertegen. Een brutale oorlog brak uit. Veel soldaten en burgers stierven en mensen aan beide zijden zullen zich deze gebeurtenissen nog lang herinneren. Getrouwde koppels waren het eerste slachtoffer. Adil had problemen op het werk met zijn collega's omdat hij getrouwd was met een Armeense vrouw. Hij verloor twee broers in de oorlog, wat een veel zwaardere belasting werd op de verhoudingen tussen de families van het koppel. Hun dochter Hicran leed onder de vijandigheid van haar leraars en werd zelfs fysiek aangevallen door andere leerlingen. De toestand escaleerde toen iemand een steen wierp op haar hoofd op de weg naar school. Ze kreeg een harde mep op haar hoofd en sindsdien had ze een blijvend probleem met haar linkeroog (zoals een vermoeidheid van de ogen na intensief lezen). Deze toestand leidde ertoe dat de ouders besloten om asiel te zoeken in een ander land. Hoewel de oorlog al 10 jaar geleden geëindigd was, vonden ze geen vrede thuis. Het accident van hun dochter was de druppel die de emmer deed overlopen. Ze reisden naar Rusland, naar Moskou, waar ze Adils broer bezochten. De sfeer in het land, wat de houdingen van de Russen tegenover de inwoners van de Kaukasus aanging, was nogal gespannen, omdat onder sommige immigrantengroepen mensen voorkwamen die neigden naar de criminaliteit. Toen ze geld wilden wisselen om hun vliegtickets te kopen, moesten ze aan een jonge soldaat vragen, omdat hen werd verteld door verschillende wisselkantoren dat het wisselen van geld beperkt was tot burgers van de Russische Federatie. Een jonge soldaat kwam uiteindelijk toch overeen hen te helpen en wisselde hun geld uit goeie wil. Ze kochten tickets voor Tsjechië.

Europese landverhuizing

In Azerbeidjan kenden we veel mensen met gelijkaardige problemen. Ze vluchtten naar Duitsland, Nederland en zelfs veel verder. Tsjechië was slecht bij weinigen bekend als toevluchtsoord, maar een kennis vertelde ons dat we daar asiel konden zoeken. Dus kwamen we in 2001 aan in Tsjechië en we wisten wat te doen, hoe asiel te zoeken en we reden naar Vyshni Lhoty (een opvangcentrum voor asielzoekers)

Opvangcentrum in Vyshni Lhoty

In het Opvangcentrum te Vyshni Lhoty nam de asielpprocedure zijn aanvang. Adil en Raishna poogden geduldig te zijn volgden al het nieuws over elke mogelijke verandering van hun toestand op de voet.

Het regelen van hun asiel

Hun asielregeling nam enkele maanden in beslag, en nadat hen asiel verleend werd, verhuisden ze naar het verblijfscentrum in Havirov. Daar maakten ze blijvende vrienden met, zoals ze zeggen, veel goede mensen – niet alleen van landen van de Kaukasus.

Asielpprocedure en geduld

Raisha herinnert zich de hulp van maatschappelijk werkers in het centrum en ze noemt de drie Tsjechische mannen op die haar het meest geholpen hebben – het hoofd van het opvangcentrum, een advocaat en een maatschappelijk werker. Dankzij hun professionele en vriendelijke hulp vernamen ze ook de mogelijkheid om in een huurflat in de stad te wonen als gewone burgers in plaats van een verblijf in het opvangcentrum. Deze laatste straalt, ondanks de beste wil van het personeel, toch nog altijd een kampsfeertje uit. Ze haalden het en wonen nu gelukkig in een tweekamerflat. Ze zeggend dat er geen problemen of conflicten zijn met hun eerder oudere Tsjechische burenen in het oude particuliere huis.

Het probleem van inburgering

Adil en Raishna genoten beiden universitair onderwijs, dat hen een uitstekende positie op de arbeidsmarkt zou opleveren. Toch is de inburgering van een universitair diploma een moeilijke, om niet te zeggen, onmogelijke taak. Het probleem kan niet toegeschreven worden aan één of ander gebrek aan respect tegenover het onderwijssysteem in de voormalige Sovjet-Unie. De moeilijkheid ligt dus op een bureaucratisch, administratief niveau. Wij hebben onze diploma's hier, maar het volstaat niet. We moeten attesten voorleggen, die uitgereikt worden door diensten in Azerbeidjan in de Russische Federatie. Maar we zijn vluchtelingen eh ... wie zal ons de gunst verlenen ons de attesten in handen te geven? We kunnen niet terugkeren naar het thuisland... hoe kunnen we een oplossing vinden?

Raisha is een professioneel vertaler (Engels, Russisch, Turks, Azeri Turks) en Adil een scheepsmachine-ingenieur. Raisha wil een Tsjechische taal cursus volgen en het staatsexamen van de Tsjechische taal afleggen.

Hun dochter heeft onlangs Tsjechische basisschool gevolgd, waar ze zich aanpast ondanks initiële moeilijkheden. Ze is erin geslaagd om de taalbarrière toch een beetje te overbruggen en te leren in een volledig Tsjechische schoolachtergrond. Ze zegt zelf dat ze gelukkig is en gaat elke dag graag naar school.

Verhaal 3: Hoya

Mijn naam is Hoya en ik woon al 10 jaar in Praag, de hoofdstad van Tsjechië. Ik ben een 54-jarige vrouw van Vietnamese afkomst. Mijn levensverhaal is in sommige aspecten uniek en zeer kenmerkend in andere. U kunt zelf oordelen.

Ik zal hier niet mijn problemen uitvoerig uit de doeken doen met immigratiebeleid en sommige administratieve zaken, waar immigranten mee te maken krijgen. Ik zou daarentegen enkele van mijn gevoelens vroeger en nu willen delen met jullie als iemand die in een totaal verschillende wereld geleefd heb.

Ik kom uit een arme familie in Noord-Vietnam. Mijn ouders moesten hele dagen werken op het veld en zich suf piekeren of we wel genoeg rijst zouden hebben om het hele gezin te doen overleven. U kan zich de arme omstandigheden waarin ik opgroeide moeilijk inbeelden. Als jong meisje met deze sociale status en met goede schoolresultaten, werd ik naar ex-Czechoslowakije gestuurd om te studeren aan de universiteit zodat ik Vietnam zou kunnen helpen om zijn socialistische economie uit te bouwen.

Toen waren er veel jonge Vietnamezen die naar Czechoslowakije kwamen om te studeren of daar leerjongen/ leermeisje waren. Om ons helpen met onze studies, organiseerde Czechoslowakije in die tijd Tsjechische taalcursussen voor ons alvorens we aan andere studies begonnen. Het was van vitaal belang voor ons, we hadden geen taalmoeilijkheden als we begonnen werken of studeren. Ook werd de overgang van Vietnam naar Europa over een langere periode gespreid; het was toch wel comfortabel voor ons. We waren een groep Vietnamezen die elkaar kenden. Dat was soms een voordeel, maar zoals ik later merkte, was het ook een groot nadeel. In die tijd moesten we sommige verwachtingen in Vietnam voldoen, wat politiek gedachtegoed betrof.

Ik woonde met andere Vietnamese en Tsjechische studenten in een studentenverblijf in Praag en ik kon niet alleen met meisjes van Vietnam maar ook met Tjechische vrienden babbelen. Ik ontdekte geleidelijk aan dat veel zaken die me voorheen verborgen waren. En toen – de belangrijkste gebeurtenissen van mijn leven had plaats. Ik werd bevriend met George, een jongen in mijn leergroep. We brachten

onze studietijd samen door, hij legde mij sommige dingen uit met engelengeduld en ik kon hem helpen met andere studieproblemen. Geen wonder dat we verliefd werden op elkaar. Ik wilde in Tsjecho-Slowakije blijven maar leden van onze Vietnamese groep informeerden de Vietnamese ambassade wat gebeurd was en ik moest Tsjecho-Slowakije verlaten. We waren enorm wanhopig en wilden ontsnappen. Maar we slaagden er niet in en ik moest onmiddellijk vertrekken. Het enige positieve was dat ik al geslaagd was in mijn examens en mijn diploma op zak had.

Moeilijkheden in het vaderland

Wel, ik had mijn universitaire studies met succes beëindigd en ik was terug in Vietnam. Maar ik kon daar niet meer leven. Vooreerst was de politieke situatie verergerd en had mijn familie moeten vluchten naar Thailand. Daar kwam nog bovenop dat ik mijn geliefde en mijn hart verloren had in Tsjecho-Slowakije. Vraag me niet hoe ik erin geslaagd ben maar verschillende jaren later kreeg ik de kans om als gids te werken voor een reisagentschap dat reizen organiseerde in Europa.

Ik verbleef terug in Tsjecho-Slowakije en enige tijd later huwde ik George. We moesten vele onaangename formaliteiten en bureaucratische obstakels over de boeg krijgen maar het resultaat was dat ik Tsjechisch burger ben, een Tsjechische man heb en onze zoon de Tsjechische nationaliteit heeft.

Daardoor kan ik in Tsjechië werken – ik vertaal en werk voor sommige zakenlui. Ik ben gelukkig in Tsjechië. Mijn familie woont hier en ik werk hier. Ik ben ook zeer blij om dicht bij onze bureaus te wonen. Zij beschouwen mij als een gelijkwaardig lid van onze familie, als een gelijkwaardige buur. Ik heb nooit slechte woorden gehoord die tegen mij geuit werden. Ik heb enkele vrienden onder de buurvrouwen.

Ik heb opgemerkt dat Tsjechen op goede voet staan met Vietnamezen. De Tsjechische taal is de tweede meest gesproken vreemde taal in Vietnam en daarom is deze relatie wederzijds. Het is waar dat sommige Tsjechen van Vietnamezen denken dat ze enkel winkelier of winkelassistent in de straten zijn en daardoor lijden wij onder deze stereotypen. Toch kunnen ze duidelijk mensen onderscheiden met verschillende sociale status en geen verdere verschillen maken. Ze respecteren mijn universitair diploma volledig en ze beschouwen mij als gelijkwaardig aan ingenieurs van Tsjechische afkomst.

Tsjechische mensen geven me niet het gevoel dat ik iemand ben met een verschillende cultuur. Hoewel moest ik een groot dilemma oplossen binnen mezelf. Als kind groeide ik op op het platteland van Noord-Vietnam waar er toen geen

communicatiemediën, kleine machientjes waren en mensen zeer modest leefden. De toestand is zelfs vandaag nog niet zo anders.

Nu leef ik in een grote Europese stad met een erg druk verkeer, menigten mensen die altijd gehaast zijn en een razendsnel leven leiden. Een ander fenomeen is de massamedia. Zelfs als ik die rationeel begrijp, kan ik de toestand emotioneel niet aanvaarden, waar veel popsterren, sportlui en andere bekende mensen hun hart uitstorten in kranten, tijdschriften en op tv. Het valt me ook zwaar mensen te zien die meestal communiceren via gsm. Ik ben eerder conservatief en ik hou er niet van wanneer een échte dialoog onderbroken wordt door een rinkelende gsm.

Er is ook een groot verschil merkbaar in het gedrag van mensen tijdens mijn studies en nu. Ik heb het gevoel dat mensen geld en succes in hun carrière meer verkiezen dan vroeger. Dit is me ook wat vreemd.

Onze zoon gaat naar de basisschool in Praag. Ik ben erg blij dat de Tsjechische kinderen hem niet uitsluiten. Kinderen kunnen erg wreed zijn wanneer iets hun verstand te boven gaat. Toch is onze zoon het enige kind in zijn klas dat ietwat of zelfs totaal verschillend is. Daardoor heeft hij er geen problemen mee. Hij spreekt vloeiend Tsjechisch, maar ook Vietnamees. Hij heeft echter slechts de basis van de Vietnamese taal op zak.

Nu kent u mijn levensverhaal – een verhaal met een goed einde maar met veel verborgen obstakels. Als ik eerlijk ben, werd ik niet gediscrimineerd door de Tsjechische bevolking. Het zijn openhartig mensen die u zeggen wat ze denken. Ook respecteren ze het als iemand anders een gewoon leven deelt met hen – zowel de goede als de slechte kanten.

De hulp van haar echtgenoot

Ten slotte zou ik jullie wat willen vertellen over mijn leermeester – mijn man. Hij was degene die me hielp om mezelf te integreren in de Czechoslowaakse en later de Tsjechische samenleving. Hij was zeer open en probeerde me uit te leggen waarom mensen sommige dingen zo doen, waarom ze zich zo gedragen in bepaalde omstandigheden, enz. Het was voor mij zeer belangrijk dat te weten omdat ik de redenen moest ontdekken waarom mensen zich zo gedroegen opdat ik het zou kunnen begrijpen en het aanvaarden.

Integratie, geen assimilatie

Ik geloof dat ik me niet geassimileerd heb in de Tsjechische samenleving maar dat ik me heb geïntegreerd. Ik heb sommige van mijn gewoonten behouden, maar ik heb

ook sommige Tsjechische gebruiken of – beter gezegd – sommige Europese overgenomen. Ik respecteer de mensen in mijn buurt en zij respecteren mij. Ik weet dat dat iets is dat niet vanzelf komt, maar als je slaagt is dat al een prestatie op zich.

4 Frankrijk

Immigratie naar het land

In Frankrijk luidt de officiële definitie van een immigrant als volgt: “een vreemd persoon, in het buitenland geboren, die Frankrijk dus binnengekomen is met de bedoeling er zijn thuisland van te maken. Een immigrant zou, tijdens zijn verblijf in Frankrijk, de Franse nationaliteit kunnen verwerven.”

Sommige cijfers van de laatste volkstelling in 1998:

4.310.000 immigranten werden geïdentificeerd tijdens de volkstelling, wat overeenkomt met 4.4% van de metropolitaanse bevolking.

- 1.6 miljoen afkomstig uit een lidstaat van de Europese Unie
- 1.3 miljoen personen geboren in Noord-Afrika (Algerije, Marokko, Tunesië)
- 176.000 Turken
- 376.000 uit Aziatische landen, waarvan 160.000 uit de vroegere kolonies van Indo-China komen (Cambodja, Laos, Vietnam)
- 400.000 zijn afkomstig uit een land uit het Afrika van beneden de Sahara (de Ivoorkust, Gabon, Mali, Senegal...)

De leeftijdsstructuur van de allochtone bevolking verschilt van dat van de totale bevolking. Jonge mensen zijn dus niet zeer talrijk aanwezig omdat immigranten per definitie niet geboren zijn in Frankrijk. Jongeren onder de 20 jaar maken slechts 25% uit van de totale Franse bevolking, maar enkel 8% van de allochtone bevolking.

De helft van de immigranten is tussen 30 en 35 jaar, en een kwart van hen zijn 60 plussers.

Toenemende aantallen vrouwelijke immigranten verschenen in het midden van de jaren zeventig met de ontwikkeling van de “familiehergroeperingsmaatregelen” die families de mogelijkheid bood zich te herenigen. Dit bood alle vreemdelingen die ten minste één jaar regelmatig in Frankrijk gewoond hebben, de kans om het recht te genieten om herenigd te worden met hun echtgenote en kinderen.

De actieve allochtone bevolking: in 1999 bedroeg het aantal actieve immigranten, die in metropolitaans Frankrijk verbleven, 2.300.000

- twee derde van de actieve migranten waren gevestigd in drie streken: de ruime omgeving van Parijs (Ile de France), de Rhone-Alpen met als centra Lyon en Grenoble en de Provence-Azuurkust in Zuid-Frankrijk;
- de actieve allochtone bevolking is sterk vertegenwoordigd in de industrie, de bouw en openbare werkensector en in bepaalde delen van de dienstenverlenende sector (industriële reiniging, gezondheid);
- actieve immigranten worden gekenmerkt door hun lage geschiktheid: 70% zijn handarbeiders of laaggeschoolde werkers, en slechts 7% is manager;

Het werkloosheidscijfer: immigranten van lidstaten van de Europese Unie worden gekenmerkt door een lage werkloosheid (10.4%), vergeleken met 11% voor de Fransen. Daarentegen ligt de werkloosheid onder de allochtone bevolking afkomstig van landen buiten de Europese Unie drie keer hoger dan het Franse cijfer (30.3%). Het bereikt zelfs 42.6% voor jonge mensen beneden de 25 jaar (26.1% voor de Fransen) en 36.2 % voor vrouwen (13% voor Franse vrouwen).

Immigratiebeleid

In Frankrijk werd een inburgeringsbeleid in werking gesteld voor deze vreemdelingen die zich mogen vestigen voor een lange periode.

Dit beleid bevat verschillende fases: een interview wanneer de eerste aanvraag werd ingediend (bijvoorbeeld voor familiehereniging) een “eerste ontvangst” vooraleer de familie arriveert en de ontvangst van de familie bij aankomst. Een “sociale diagnose” biedt aan de familie de mogelijkheid van een aantal maatregelen om vaart te zetten achter hun integratie. Hieronder is de kennis van de Franse taal van bijzonder belang.

Een aantal partners werkte samen in dit ontvangstkader (overheids- en lokale diensten, sociale zorgfondsen, enz.) om de verschillende handelingen die voorkomen binnen regionale gemeenschappen te leiden en begeleiden, bezorgd om de succesvolle integratie van de immigrant.

Het lokale contract voor ontvangst en integratie verenigt hoofdzakelijk twee groepen van openbare initiatieven:

- deze die zich buigen over de ontvangst van personen die in Frankrijk aankomen, of degene die hier nog maar recent verblijven
- degene die de opleiding van kinderen inhouden of de professionele plaatsing van jonge immigranten

Alle immigranten genieten normaal gezien dezelfde rechten in alle domeinen als Franse burgers. Er wordt geen beleid van positieve discriminatie beoefend in Frankrijk, maar er zijn ondersteuningsprogramma's voor specifieke groepen (zoals jonge nieuwkomers op school of mensen die zich willen omscholen voor een andere job).

Het merendeel van immigranten nemen de Franse nationaliteit.

Vluchtelingen. De wettelijke vluchtelingenstatus wordt erkend door OFPRA (het Franse Bureau voor de Bescherming van vluchtelingen en personen zonder nationaliteit), via de toepassing van de Genève-conventie van 28 juli 1951 op twee groepen van mensen:

- op eender welke persoon die vervolgd wordt omdat zijn handelingen een streven naar vrijheid zijn
- op eender welke persoon die gewoon vervolging vreest omwille van zijn of haar ras, godsdienst, lidmaatschap van een specifieke sociale groep, of omwille van politieke visie, bevindt zichzelf buiten het land waarvan ze de nationaliteit hebben, en die uit angst niet wensen de bescherming van dat land aan te vragen; of wie, als hij of zij geen nationaliteit heeft en zichzelf buiten het land bevindt waarin hij of zij normaal verblijft als gevolg van dergelijke gebeurtenissen kan niet of, uit al vernoemde angst, wilt niet daarnaartoe terugkeren>.
- Interview 1: Ali

Ali komt uit Marokko. Hij studeerde in Casablanca waar hij een opleiding genoot als slager. In Marokko werkte hij met zijn vader in de voedingswereld. Na verschillende bezoeken met een toeristenvisum, waar hij verbleef bij een nicht die al in de regio van Parijs woonde, besloot Ali om zich vast in Frankrijk te vestigen en daar zijn handel als slager uit te bouwen.

Vandaag leeft hij in Clermont-Ferrand met zijn vrouw en vier kinderen en hoopt om zijn eigen zaak op te kunnen starten.

TEC: Waarom en hoe kwam je naar Frankrijk?

Ali: Aanvankelijk kwam ik om mijn familie in de omstreken van Parijs te bezoeken en ik hielp vaak in de winkel van één van mijn nichten. Die nicht, die zeer oud was, vroeg me om hierheen te komen en met hem samen te werken.

TEC: Je vroeg dus een toelating om in Frankrijk te werken?

Ali: Nee, ik moest teruggaan naar Marokko en een ander visum aanvragen – deze keer om naar Frankrijk te komen en daar te werken.

TEC: Waarom?

Ali: Het visum dat ik had liet me niet toe daar te werken. De prefectuur in Parijs vertelde me dat ik zou komen om mijn familie te bezoeken en niet om te werken.

TEC: Hoe kon je overweg met je nieuwe aanvraag om naar Frankrijk te komen?

Ali: Zeer slecht. Mijn aanvraag werd geweigerd alhoewel mij werk aangeboden werd in Frankrijk. Ze dachten dat een jobaanbieding van mijn neef twijfelachtig was.

TEC: Hoe kwam je dan terug naar Frankrijk?

Ali: Als toerist, met vastberaden intentie om mijn zaken op orde te brengen éénmaal ik in Frankrijk zou zijn.

Toen ik aankwam begon ik onmiddellijk een werkvergunning aan te vragen. Ik mocht niet langer dan drie maanden blijven. Daarna zou ik terug naar Marokko moeten gaan. Ik besloot er te blijven, ondanks mijn onregelmatige situatie. Dit duurde één jaar – tot de dag dat ik de toelating kreeg om in Frankrijk te werken. (Ik vernam later dat de overheid hopeloos achterop geraakt was) Gelukkig was ik ondertussen niet teruggekeerd naar Marokko.

TEC: Hoe lang had je het zo kunnen uithouden?

Ali: Ik weet het niet. Ik had heel veel hoop en het geluk was aan mijn kant.

TEC: Dus kreeg je je toestemming, en je kon dus zonder enig probleem werken.

Ali: Oh nee! Het zou nog een lange en moeilijke weg worden. Omdat de drie maand durende visumperiode verlopen was, vreesde ik terug te moeten en mijn toestemming af te halen. Ik dacht dat ik uit het land gezet zou worden omwille van mijn ongewone situatie. Ik zal me héél mijn leven die dag herinneren.

TEC: Wat gebeurde er toen?

Ali: Ik stapte naar de overheid maar (gelukkig het lot terug) had men mijn situatie niet opgemerkt. Ik kon niet werken voor 1 jaar en toen – afhankelijk van beroepsomstandigheden, zou ik een vergunning krijgen voor 10 jaar.

TEC: En dit duurde allemaal 2 jaar?

Ali: Oh ja! Zo ging het!

TEC: Waarom kwam je naar Clermont-Ferrand?

Ali: Eén van mijn vrienden kende Clermont goed en stelde voor dat ik kwam om daar te komen wonen en met hem een zaak te beginnen.

Ik besloot om hem te volgen en stelde voor dat ik daarheen kwam om er te wonen en met hem een zaak op te starten.

Ik besloot om hem te volgen en besloot mij enthousiast in een project te storten/ en besloot mij op een project te werpen dat mij nauw aan het hart lag – een slagerswinkel oprichten. We worstelden ons door al de formaliteiten (Kamer van Koophandel, bank, enzovoort). Ik moest echter mijn vergunning hernieuwen en toen begonnen de problemen opnieuw.

TEC: Waarom?

Ali: Ik moest mijn aanvraag indienen in mijn verblijfplaats – dus in Clermont-Ferrand. Omdat mijn dossier zich in Parijs bevond, en uit mijn eerste aanvraag duidelijk bleek dat ik daar aan een arbeidsproject deelgenomen had, werd mijn aanvraag afgewezen.

Ik besloot om in beroep te gaan (met de bijstand van een advocaat) omdat ik een uitwijzing in het vooruitzicht had/ omdat ik misschien uit het land gezet zou worden. Uiteindelijk, vier maanden na mijn aanvraag, werd mijn werkvergunning hernieuwd voor nog een jaar.

TEC: En wat met je familie?

Ali: Zij bleven in Marokko, maar ik had hen kunnen overbrengen éénmaal ik mijn werkvergunning voor een periode van 10 jaar verkregen had. Dus vijf jaar nadat het hele proces begonnen was.

TEC: En hoe verlopen de zaken nu?

Ali: Mijn familie is bij mij, wat heel goed is. Ik werk voor een winkelhouder en hoop ooit mijn eigen zaak op te starten. De mensen zijn vriendelijk en ik heb geen problemen, misschien omdat mijn kennis van de Franse taal toch wel verbeterd is. Ik weet hoe ik geduldig moet zijn en het lot heeft me toegelachen.

Interview 2: Diallo

Diallo komt uit Senegal. Hij studeerde in Dakar waar hij leraar lichamelijke opvoeding werd.

Studies voortzetten

TEC: Waarom en hoe ben je naar Frankrijk gekomen?

Diallo: Eenvoudigweg om mijn studies voort te zetten. Ik wou in het onderzoeksterrein geraken.

TEC: Ondervond je enige moeilijkheden om naar Frankrijk te komen om daar te studeren?

Diallo: Nee. Eigenlijk was ik al vijf keer hier geweest om te voetballen. Ik heb 10 jaar voor de nationale ploeg van Senegal gespeeld.

TEC: Was je een professioneel voetballer?

Diallo: Nee. Ik moest tegelijkertijd werken als leraar lichamelijke opvoeding. In het algemeen krijgen spelers, zelfs in de grootste clubs, geen loon zodat ze naast hun voetbalcarrière nog een job moeten uitoefenen. Ze krijgen slechts een vergoeding. Nu echter betalen sommige clubs hun spelers toch een loon uit.

TEC: Wat heb je gestudeerd in Frankrijk?

Diallo: Ik heb een examen afgelegd voor het Diploma in Hogere Studies gespecialiseerd in de Management – en Sportorganisatie/ Ik heb een specialisatiediploma in Hogere Studies Management en Sportorganisatie behaald. Daarna behaalde ik nog een Diploma voor Voortgezette Studies en een Thesis in Wetenschap en Technieken voor lichamelijke – en sportactiviteiten.

TEC: Je had een carrière in Senegal: leraar lichamelijke opvoeding. Je had ook een specialiteit op hoog niveau – je had gedurende 10 jaar voor je nationale elftal gespeeld. Waarom bleef je dan in Frankrijk?

Diallo: Tijdens mijn studentenjaren in Frankrijk raakte ik betrokken in enkele verenigingen, die zich toededen op de opleiding van organisatoren, touroperators en ontspanningscentra. Ik zorgde ook voor jongeren in een sportclub. Ik was echter grotendeels betrokken in het begeleiden van reizen voor mentaal gehandicapten. Eerder in Senegal had ik sportwedstrijden voor gehandicapten begeleid. Ik heb acht jaar lang vrijwilligerswerk verricht in deze sector. Eén bepaalde dag in 1999 bood de directeur van een organisatie (de Franse Unie van Reiscentra) me een job aan. Het interesseerde me mateloos.

TEC: Hij nam je toen moeiteloos aan?

Diallo: Oh nee! Hij kon dat niet. Het was veel ingewikkelder dan dat! En het heeft een lange tijd in beslag genomen!

TEC: Maar waarom?

Diallo: Omdat ik vreemdeling was!

In Frankrijk, als een werkgever een vreemdeling in dienst wil nemen, moet hij eerst het Nationale Jobagentschap op de hoogte stellen over dit aanbod. Als na zes weken geen Franse kandidaat of burger van de Europese Unie gevonden wordt die aan de jobvereisten voldoet, kan hij een aanvraag voor jobtoelating indienen voor een buitenlander.

TEC: Waren er ook andere kandidaten?

Diallo: Ja, maar geen van hen voldeed aan de jobvereisten.

TEC: Werd je dan zonder enig probleem aangenomen?

Diallo: Helemaal niet! We hadden alle procedures doorlopen, maar toch zei de overheid: "Het kan niet!" Ondanks dit alles legden we het bestand voor. De voorschriften zeiden dat: "als geen antwoord wordt ontvangen binnen de drie maanden, is het negatief"! Dus troffen we na twee en een halve maand de voorzorgsmaatregel om een verdere aanvraag voor te leggen! Toen kregen we het antwoord terug: "Afgewezen, gezien de tewerkstellingstoestand".

TEC: Afgewezen alhoewel je de enige kandidaat was die aan de jobvereisten voldeed?

Diallo: Absoluut. Dus toen, met de steun van mijn werkgever waagden we ons op glad ijs door een aanvraag voor wettelijke beslissing in te dienen. De eerste aanvraag dateert van 1999. We waren toen 2000. Het antwoord kwam terug. Uiteindelijk werd er dus toch een werkvergunning toegekend! Maar toen waren we bijna 2002!

TEC: Dus moest u twee en een half jaar wachten voor u een voltijdse job kon uitoefenen? Maar in welke administratieve situatie bevond u zich tijdens deze periode?

Diallo: Ik wou me zeker niet in een onregelmatige toestand bevinden. Ik genoot nog altijd een studentenstatuut. Wat de job betreft, niet. Ik kon geen voltijdse job uitoefenen tot in 2002. Als student kan je niet méér dan 20 uur per week werken. Je kan niet voltijds werken tot je een werkkaart ontvangen hebt. Ik ontving die pas het jaar daarop.

TEC: Dus, alles samen, had het 3;5, ja zelfs 4 jaar gekost?

Diallo: Ja, ik kan dan wel begrijpen waarom de meeste werkgevers het opgeven...

TEC: Sindsdien geen verdere problemen?

Diallo: Mijn vrouw overbrengen heeft ook een tijdje geduurd...

Zij verbleef nog altijd in Dakar in 2002. Onze dochter werd geboren in 2001 in Clermont-Ferrand. Mijn familie kon slechts maximaal drie maanden per jaar hierheen komen met een toeristenvisum. In 2002, toen ik mijn werkvergunning verkregen had, kon ik toelating aanvragen om mij met mijn familie te herenigen. Het duurde echter negen maanden vooraleer de procedure beëindigd was.

TEC: Je beschreef de lange weg met hindernissen die je overwonnen hebt om in Frankrijk te blijven. Nu, op een ander niveau, heb je persoonlijk ooit ook maar één vijandige, of zelfs racistische houdingen gevoeld?

Diallo: Houdingen die een beetje vijandig waren... Ik ervoer er natuurlijk een paar. Vooral in de vroege jaren. Maar ik denk dat zij veroorzaakt waren door de andere persoon niet heel goed te kennen, door achterdocht ook. Je overwint ze door contact, discussie... Racistische houdingen? Nee, niet persoonlijk. Ik heb geen moeilijkheden ervaren in het vinden van onderdak, bijvoorbeeld. Maar andere Afrikanen hebben wel problemen gehad: eigenaars die hen niet willen, of die extra barrières opleggen. En dan zijn er ook nog komische toestanden. Ik heb namelijk een accent. Dus op het werk, als ik de telefoon beantwoord, overkomt het me soms dat iemand tegen me zegt: "Nee, ik wil graag de baas spreken" Dan moet ik uitleggen dat ik eigenlijk de baas ben.

TEC: Wat zou je beschouwen als de belangrijkste verschillen tussen het leven in Frankrijk en dat in Senegal?

Diallo: Op mijn werk heb ik een heleboel gehandicapten ontmoet. Een handicap is nooit gemakkelijk mee om te gaan. Het zet ons aan te denken over hoe wij zijn als mensen – ons persoonlijk verhaal, opvoeding... en hoe de samenleving zelf is. De voorstelling van gehandicapte mensen verschilt enorm tussen onze twee samenlevingen. Hetzelfde geldt voor oude mensen: in Senegal wonen bijna alle oude mensen bij hun familie in. Dus op het eerste gezicht komt hun situatie in Frankrijk aan als een schok. Aanvankelijk vroeg ik mezelf altijd af: "Maar hoe kun je je ouders in een tehuis voor oude mensen stoppen?" En dan zie je na verloop van tijd dat de samenleving anders georganiseerd is.

TEC: Is er nog iets anders dat je kwijt zou willen?

Diallo: De vraag die altijd terugkeert: Zal ik naar mijn thuisland terugkeren?

Interview 3: Madina

Madina komt uit Naltchik, een stad in de Kaukasus met ongeveer 250.000 inwoners, hoofdstad van de onafhankelijke Republiek van Kabardino Balkaria (deel van de Russische Federatie), dat in het Noorden van Georgië ligt. We ontmoetten Madina in Riom, een stad in Auvergne, met 25.000 inwoners, aan de muziekschool waar ze nu pianolerares is. Ze woont in Saint-Bonnet-de-Rochefort, een dorpje met ongeveer 70 inwoners.

TEC: Van de Kaukasus tot Auvergne, van Naltchik tot Saint-Bonnet-de-Rochefort, dat is een heel lange weg! Hoe belandt men in Auvergne wanneer men van Kabardino-Balkaria komt?

Madina: Eigenlijk kwam ik naar Frankrijk – en naar Auvergne – voor de eerste keer in 1992. Ik studeerde toen nog aan het Instituut voor Muziekkunsten in Naltchik. Ik maakte ook deel uit van een folkmuziek- en dansgroep. Ik speelde een instrument, een soort kleine harp, dat kenmerkend is voor mijn land. We werden uitgenodigd om deel te nemen aan het Festival voor Wereldmuziek, dat elk jaar georganiseerd wordt in Auvergne, in Gannat, dichtbij Vichy. Ik kwam voor dezelfde reden terug in 1997.. Ik was pianolerares geworden. En toen ontmoette ik Guy...

TEC: Een Fransman? En je bleef daar omwille van hem?

Madina: Oh nee! Het is helemaal niet zo eenvoudig om in Frankrijk te blijven! Ik ging eerst terug naar eigen land. Ik had ook geen enkele keus... en ook mijn ouders, mijn familie zijn daar....Dus schreven we elkaar 2 jaar lang.

TEC: Sprak je Frans? Of sprak hij Russisch?

Madina: Nee, helemaal niet! Geen woord! Dus trachtten we te communiceren in het Engels. Maar we waren er niet heel goed in! Wanneer wat ik wilde zeggen, me niet lukte in het Engels, schreef ik het op in het Russisch... en hij zocht dan overal mensen die Russisch spraken om het voor hem te vertalen.

TEC: Ontmoetten jullie elkaar opnieuw gedurende die twee jaar?

Madina: Nee. Dat was onmogelijk. Het was uitermate moeilijk om een visum voor Frankrijk te krijgen. Zelfs met een uitnodiging en al mijn papieren in orde, werd mij een visum geweigerd. En Guy kon niet komen om me te bezoeken. Rusland wou hem zelfs geen visum verlenen toen omdat we te dicht bij Chechnya woonden.

TEC: Hoe kwam je dan, en wanneer?

Madina: In 1999 kreeg ik een toeristenvisum – voor Italië voor 11 dagen. Ik ging snel naar Parijs en daar ontmoetten we elkaar opnieuw.

TEC: En jij kon deze keer blijven?

Madina: Ja. Het gerecht kende me uitzonderlijk een verlenging van drie maand toe. Ik kon mijn situatie regelen. Maar dit is zeer ingewikkeld geweest. Alles was enorm moeilijk voor mij eigenlijk omdat ik in 1999 nog geen woord Frans sprak. Dus trad ik toe tot een koor, om Franse mensen te ontmoeten en met hen te praten. Eerst zong ik de liedjes fonetisch, zonder ze te verstaan. Ik nam de partituren mee naar huis en zocht de woorden één voor één op in een woordenboek.

Ik had mijn grammatica- en woordenschatboeken meegebracht en had altijd een klein notitieboekje op zak. In de straat noteerde ik alle woorden die ik zag – opschriften van winkels, posters, enzovoort – die ik thuis dan zou vertalen. Na zes maanden nam ik Franse lessen. Maar ik moest naar Vichy gaan, 30 kilometer verder. Ik had geen rijbewijs. Dus zou ik de bus nemen om 5 of 6 uur 's morgens.

Eigenlijk was het een probleem geen rijbewijs op zak te hebben. Om werk te vinden was het voor mij onontbeerlijk. Ik had de test nooit afgelegd in mijn thuisland. En sowieso zou het niet meer geldig geweest zijn in Frankrijk. Ik sprak toen geen Frans. Dus voor de test over het Verkeersreglement, vertaalde ik de vragen in het Russisch en leerde al de antwoorden. Ik slaagde! En ook mijn rijtest verliep goed.

TEC: Nu ben je opnieuw een pianolerares? Nu in Frankrijk. Is het moeilijk geweest om een job te vinden?

Madina: Ik had geluk! Als onderdeel van een opleiding waaraan ik deelnam om Frans te leren, moest ik ook een praktische les doen in een bedrijf of organisatie. Dat was in 2001. Aan de Muziekschool te Vichy nam een pianoleraar zwangerschapsverlof en vroeg mij om haar te vervangen, maar het was slechts tijdelijk.

TEC: En hoe kreeg je dan een vaste baan als lerares?

Madina: Ik had een leraarsdiploma . Maar wel één die ik in Rusland behaald heb. In Frankrijk loven jullie Russische muziek als hemels. Maar je erkent onze diploma's niet. Dus schreef ik me in als student (hoewel ik in die periode al les gaf) en bereidde me voor op het nationale diploma (waarop ik een "A" behaalde). En nu bereid ik me voor om de hogere graad te behalen om te kunnen lesgeven in de nationale academies.

TEC: Ben je teruggeweest naar je land sinds 1999?

Madina: ja. Het vergt natuurlijk een grote moeite om er te geraken. Maar nu is het gemakkelijker geworden. Wij kunnen er op vakantie gaan en mijn moeder kan ons ook komen bezoeken in Frankrijk.

TEC: Wat denken je vrienden? En je familie?

Madina: Daar vertellen mensen me: "Ik droom ervan om hetzelfde te doen als jij". "In Frankrijk is alles gemakkelijk..." Ik zeg hen niet dat het niet zo is, dat het moeilijk is om een plaats te vinden, zelfs voor Franse mensen. Dat je veel moet werken en ook geluk moet hebben.

5. Duitsland

IMMIGRATIE NAAR HET LAND

Vandaag immigreren elk jaar duizenden mensen naar Duitsland; bijna evenveel emigranten. In 2000 kwamen bijna 648.000 migranten naar Duitsland, terwijl ongeveer 562.000 mensen Duitsland verlieten. De meeste migranten waren afkomstig uit de lidstaten van de Europese Unie of waren familieleden van migranten uit derdewereldlanden, maar ook buitenlandse studenten, asielzoekers, seizoenwerkers, enzovoort. Op de 648.000 migranten die naar Duitsland kwamen in 2000, waren 78.000 asielzoekers, 12% dus. Eind 2001 woonden 7,3 miljoen asielzoekers in Duitsland, wat een aandeel van 8,9% van de totale bevolking representeerde. Ongeveer één kwart van hen waren burgers van de Europese Unie. Eén derde van de buitenlandse bevolking in Duitsland heeft gedurende 20 jaar of langer, in het land gewoond; meer dan de helft tien jaar geleden.

Een veel aangehaald citaat van de Duitse auteur Max Frisch beweert: “We vroegen mankrachten, en we hebben mensen gekregen. “Dit wijst op een vergissing van de “Gastwerker” (buitenlandse werker) politiek. In de zestiger of zeventiger jaren (tot 1973), trok Duitsland buitenlandse werkers aan – voor een beperkte tijd, een laag loon en zonder integratiestrategieën. Veel onder hen bleven, en hun families volgden. Ze werden een deel van de Duitse samenleving.

De immigranten kunnen ingedeeld worden in zes groepen:

1. Burgers van de Europese Unie die het recht genieten om in Duitsland te wonen en te werken
2. Werkmigranten van derdewereldlanden buiten de EU, die in Duitsland verblijven
3. De “laatuitwijkers” (emigranten van Duitse afkomst uit Oost-Europese staten)
4. Asielzoekers
5. Vluchtelingen
6. Familieleden, die immigranten gevolgd hebben

In groep 1 is de meest gangbare groep de Italianen, gevolgd door de Grieken en Oostenrijkers. Uit de andere Europese landen is de meest voorkomende groep de Turken. De tweede grootste groep is die van de Joegoslaven (uit Servië en Montenegro), gevolgd door de Polen die de derde plaats bekleden. De VSA overtreft de niet-Europese landen. Iran staat op de tweede plaats, gevolgd door Vietnam, Marokko en China. In Duitsland vragen ongeveer 90.000 mensen elk jaar aan om zich met hun familie te herenigen. De meeste daarvan zijn van Turkse origine. Dit zijn

diegenen waarover de Duitse wetgeving spreekt in termen van "Ausländer" (buitenlanders) en dat cijfer rekent niet de Ausländer mee die genaturaliseerd zijn en vandaag Duitse burgers zijn. Het integratieprobleem stelt zich niet alleen op wetgevend niveau (Duitsland heeft een heel onflexibel concept wat burgerschap betreft, voor meer inlichtingen hieromtrent gelieve het onderdeel "naturalisatie" te consulteren). Het is echter ook een probleem dat ontstaan is door de bepaling op lange termijn over buitenlanders als "gasten", die zoals elke andere gast, verondersteld worden om te vertrekken na een bepaalde tijd. Het tweede grote probleem is de "gemeenschapsbouw" onder sommige immigrantengroepen wat het gevolg is van het toch wel heel onflexibele concept van non-integratie. Dit betekent dat, vooral in de grote stedelijke centra, gettovorming zich als probleem stelt; sommige wijken van grote steden zijn de thuis voor méér dan 50% van de immigranten, wat diepgaander contact met de rest van de samenleving nogal moeilijker maakt. Het fenomeen "gemeenschapsbouw" toont in zich een aantal positieve aspecten (gemeenschapseconomie en ondernemerschap, familie-integratie, georganiseerde kinderopvang), maar het creëert integratieproblemen (moeilijkheden om de Duitse taal te leren, lage sociale integratie in de rest van de samenleving, opeenstapeling van sociale problemen, enz.).

Ongeveer de helft van de immigranten wonen al minstens 6 tot 10 jaar in ons land (Albanezen bevinden zich aan de top in deze categorie). Eén op drie is jonger dan drie jaar en één op zes is ouder dan 10 (Arabieren en Afrikanen bevinden zich aan de top van deze categorie).

Dit is een steekproef maar gedurende onderzoek werden de quota's behouden met het oog op ras en land van herkomst. Deze verhouding is van toepassing op de Albanezen maar geldt in omgekeerde zin wat Oost-Europeanen en mensen uit de Balkan betreft (waar de vrouwen de overhand hebben met ongeveer 60%). Bij de Aziaten, Arabieren en Afrikanen maken de mannen de grootste proportie uit (85-86%).

Bijna de helft van de immigranten (44,2%) zijn gemiddeld tussen 25 en 34 jaar oud. Sommigen onder hen zijn al tussen 35 en 44 jaar oud (27,6%), maar er is een opmerkelijk onderscheid die berust op het land van herkomst. Onder de Albanezen telt men jonge mensen (18 tot 24 jaar oud), die naar Griekenland komen. We vonden ook veel immigranten die een wat oudere gemiddelde leeftijd hebben (45-plussers) onder de Oost-Europeanen en mensen uit de Balkan.

Ongeveer 65% van de immigranten wonen in Griekenland met hun familie en 44% heeft kinderen die hier wonen bij hen. Albanezen en Aziaten zijn de uitzonderingen op de regel omdat 81,5% van de Albanezen familiehoofd zijn en 70,3% alleenstaand zijn.

Immigratiebeleid

Duitse immigrantenwetgeving (Ausländergesetz)

De immigratiewetgeving van Duitsland is een product van de laatste decennia in de immigratiegeschiedenis van Duitsland en het moet nu herzien worden door de huidige regering (sociaaldemocraten, groenen). Hoewel de wetgeving niet aan alle noden van een moderne immigrantenstaat als Duitsland beantwoordt, zijn er veel problemen in de hervorming van de wetgeving – omdat de conservatieven bang zijn om hogere immigratiecijfers toe te laten. Eigenlijk wordt de immigratie naar Duitsland niet aangehaald als zijnde als enkele typische immigrantenlanden zoals de VSA, Canada of Australië. Dit betekent dat het immigrantencijfer in Duitsland elk jaar erg van de politieke en economische toestand in de wereld afhangt – en het verschilt van jaar tot jaar. In de laatste paar jaren is het aantal politieke en andere vluchtelingen snel gedaald. Hier zijn een paar toonaangevende feiten over de Duitse immigratiewetgeving. De wettelijke methodes van het Duitse immigratiebeleid luiden als volgt: als werkkraacht, als familielid van iemand die een wettelijk verblijfsstatuut geniet in Duitsland (Familiennachzug), als verloofde van een Duitser of iemand met een vaste verblijfsvergunning, als politiek vluchteling (asiel) of als human- of oorlogsvluchteling (in dat geval enkel beperkte toelating).

Het Duitse immigratiebeleid kent vreemdelingen verschillende niveaus van statuten toe omdat de manieren en redenen die achter immigratie naar het land schuilen verschillen. Tijdens de tijd sinds de eerste “Gastarbeiter” (“gastwerkers”) naar Duitsland kwamen in de jaren '60, vooral uit Italië, Griekenland, Turkije, ex-Joegoslavië, Portugal, Spanje en Tunesië, hebben vele aanvullende wetten een échte verscheidenheid aan statuutregelingen gecreëerd. Sinds de jaren '80 moest er met grote golven van vluchtelingen en asielzoekers afgehandeld worden en de Asielwet is verschillende keren aangepast (deze is méér en méér voorschrijvend geworden tot op vandaag), dus biedt het slechts een basisrecht op asiel op papier. Er zijn veel regelingen binnen de Europese Unie tussen lidstaten die een “Derdewereldoplossing” bieden, wat betekent dat immigranten die langs een “veilig

derdewereldland” de EU zijn binnengekomen onmiddellijk gedeporteerd zullen worden naar dat land.

De ontwikkelingen in Duitsland laten ook één lange periode zien die beheerst wordt door de mankracht voor de groeiende Duitse economie – “gastarbeiders”. Het feit dat deze “gasten” hun eerste stappen zetten tot integratie in de Duitse samenleving en dat ze, stap voor stap, een deel ervan worden, zette de Duitsers voor een moeilijkheid die ze niet verwacht hadden. Van dan af, moest het Duitse beleid oplossingen vinden om de integratie te bevorderen.

Verhaal 1: Cynthia en Prem

Cynthia en Anton Prem Liyanaarachchy werden beiden geboren in 1947 en komen uit Sri Lanka (voormalige Ceylon); ze zijn al 25 jaar getrouwd. Ze moesten Sri Lanka ontvluchten in het begin van 1994, toen ze naar Duitsland kwamen samen met hun dochters Nadee en Tilini. Hun reis door Duitsland zou hen naar Dusseldorf brengen, waar ze eerst aankwamen, via Bremen en verschillende plaatsen in het voormalige Oost-Duitsland en opnieuw terug naar Bremen, waar ze nu al sinds eind 1994 wonen.

Waarom verlieten ze Sri Lanka?

Mr. Liyanaarachchy werd bedreigd door de regering en de politie omwille van zijn politieke activiteiten binnen de politieke oppositie in Sri Lanka (JVW politieke partij). Omdat hij al verschillende keren aangehouden was, moest hij een veilige plaats zoeken voor zichzelf en zijn familie. Omdat hij in de streek van Ratnapura woonde op een theeplantage en zich moest verbergen voor de politie in de jaren voor hij Sri Lanka verliet, werd het vuur hem heet aan de schenen. De ouders konden geen contact opnemen met hun twee dochters, die verbleven bij familieleden in de streek van Kalutara, aan de Zuidwestkust. Prem had een job op de plantage waar hij de financiële zaken afhandelde, maar hij kon zich niet vrij, vooral niet buiten de bergstreek of in de steden, omdat hij constant bedreigd werd door de politie en het leger. Deze situatie duurde van 1989 tot hun uiteindelijke ontsnapping uit het land in 1994. De contacten werden zeldzamer en hun angsten werden van dag tot dag sterker. De broer van Cynthia en zijn familie woonden al in Duitsland, en daar meenden ze zich veilig te kunnen voelen. Nadat ze in Bremen aangekomen waren, dienden de Liyanaarachchys een aanvraag in voor politiek asiel in Duitsland. De Duitse overheid aanvaardde de aanvraag, maar

ze bevelen dat de Ls overgeplaatst moesten worden naar Chemnitz (een stadje in het voormalige Oost-Duitsland). Veel vluchtelingen en asielzoekers werden toentertijd overgeplaatst omdat het voormalige Westen een veel groter aantal mensen telde dan het Oosten. Die tijden waren zeer stresserend voor de familie. De Ls werden gehuisvest in een groot vluchtelingenkamp, waar Prem ziek werd. Cynthia en Prem werden opnieuw gescheiden van hun dochters, die in Bremen verbleven ten huize van Cynthia's broer. De dochters waren ook ziek en de oorzaak leek te liggen in hun onverwacht beperkte toestand, nadat ze vrijheid bereikt hadden in West-Europa. Na veel aanvragen bepaalde het verantwoordelijke gerecht dat de Ls zich terug in Bremen mochten vestigen in eind 1994, en dat ze herenigd zouden worden met de rest van hun familie daar. Dit was het eerste positieve dat hen overkwam na hun aankomst in Duitsland. Terug in Bremen en eindelijk opnieuw samen met hun dochters, woonde de familie in een appartement met Cynthia's broer en zijn familie. De contacten van Cynthia's broer met enkele mensen in Bremen, waaronder veel mensen uit de kerk, boden een grote bijstand aan de Ls toen. Er waren veel helpende handen die bereid waren om voor geld, kleren en voedsel te zorgen én ook andere materiële en niet-materiële steun te verschaffen aan de familie. Zowel Cynthia als Prem beweren dat het een goeie tijd was met veel goede mensen rondom hem, waaronder veel Duitsers. De Ls mochten niet werken in Duitsland, van hen werd slechts verwacht dat ze wachtten op hun asieluitspraak, en dat is het zowat. Ze kregen wat materiële hulp van de staat, maar de familie van de broer droeg de meeste verantwoordelijkheid. Nadat ze bijna twee jaar samen doorgebracht hebben, kregen de Ls eindelijk de kans om een eigen appartement te zoeken. In deze tijd kregen ze ook hun werkvergunning waardoor ze werk konden gaan zoeken. In de praktijk bleek dit veel moeilijker te zijn: zodra Prem of Cynthia een job vonden, moesten ze de tewerkstellingsdienst daarover inlichten om toelating te krijgen ENKEL voor die vrijstaande vacature. Maar, in plaats van hen de job te geven, zou de dienst die informatie gebruiken om Duitse mensen een job te geven. Prem vond uiteindelijk een job in een cateringbedrijf, en heeft daar sindsdien bijna onophoudelijk gewerkt. Cynthia heeft een paar reinigingsbaantjes gedaan in kantoren en vandaag helpt ze in de kerkgemeenschap.

Cynthia en Prem volgden taalcursussen in 1995. Deze waren georganiseerd door de "Bildungswerk der Katholiken" (Katholieke OnderwijsInstelling) in Bremen. Dit bleek hen te helpen écht vooruit te gaan in hun leven in Duitsland. De kosten voor de

cursus, die over 2 jaar gespreid was, nam de kerkorganisatie voor haar rekening, zelfs toen Prem zijn cursus verderzette aan de “Volkshochschule”, een niet-kerkelijke organisatie. De regering nam zijn deel niet in de kosten. De mensen op de cursussen kwamen uit heel verschillende groepen en uit landen als Sri Lanka, Afrikaanse landen, Iran, Irak en andere landen uit het Nabije Oosten, enkele mensen uit het Verre Oosten, enz. Verschillende leraren gaven les, en ze boden grote steun aan hun leerlingen. Ze hielpen hen niet enkel met taalvaardigheden, maar ook met sociale activiteiten. Er bloeide zelfs een vriendschap tussen de Liyanaarachchys en twee leraren: Roberto en Kerstin . (Roberto was een spanjaard die Duits onderwees). “Deze tijd hielp ons écht om ons hier thuis te voelen. Het was een heel aangename tijd . We ontmoetten heel wat mensen, maakten vrienden en vergaten zelfs onze problemen in Sri Lanka”, leggen Cynthia en Prem uit. “Onze leraren waren heel menselijk, sociaal en ruimdenkend. Ze stonden open voor onze problemen en hielpen ons een heleboel. Bijvoorbeeld: ze gaven extra Duitse lessen voor onze dochters, wat hen enorm hielp op school. Ze waren ook bereid om ons te helpen in vele andere situaties.

Het was niet het formele integratiebeleid, dat Cynthia en Prem hielp om hun eerste integratiestappen te zetten, het waren hun leraren en andere mensen die bereid waren om dat tikkeltje méér te doen dan hun alledaagse leven en werk, die bereid waren om er voor hen te zijn en naar hen om te kijken, en misschien het belangrijkste – om Cynthia en Prem en hun problemen serieus te nemen. “In die tijd maakten we heel wat vrienden en begonnen ons hier thuis te voelen”. Als je hen vraagt over het misverstand, vertellen ze me beiden dat er geen ernstige misverstanden waren tijdens hun tijd in Duitsland. Natuurlijk waren er enkele problemen op het werk, maar deze kwamen voort uit het feit dat Cynthia en Prem “vreemdelingen” waren.

“Enkel in het voormalige Oost-Duitsland voelden we ons bang, omdat er daar aanvallen waren op vluchtelingen en asielzoekers. Toen we bijvoorbeeld moesten gaan winkelen, gingen we enkel in grote, georganiseerde groepen. Het was écht vreselijk. In Bremen echter hebben we dergelijke situaties nooit ervaren en hier leven we niet i angst.”

Vandaag werkt Prem voor een cateringbedrijf. Zijn collega's zijn Duitsers, Albanezen, Turken, Serven, enz. Hij zegt dat hij daar geen problemen ondervindt. Bovendien voelt hij zich écht op zijn gemak op het werk met zijn collega's. Cynthia werkt in de

kerkgemeenschap en meent hetzelfde. Ze voelen zich beiden thuis in Bremen, maar...

Het probleem ligt in hun statuut hier. Hoewel ze beiden goed geïntegreerd zijn [werk, woonplaats, hun dochters hebben een Duitse opleiding genoten (één van hen zal verder studeren in september 2003) en zijn getrouwd met Duitse mannen], genieten Cynthia en Prem geen vast verblijfsstatuut in Duitsland. Ongeveer twee jaar geleden werden ze zelfs bedreigd met deportatie naar Sri Lanka omdat hun asiel niet erkend werd, maar een steunende vriendenkring en helpende familieleden verzekerden hen ervan dat ze niet uit het land gezet werden en namen het op voor hen in hun strijd voor vast verblijf. Er werd een petitie opgesteld die aan het parlement van de Federale staat van Bremen gegeven werd, die hun niveau van integratie en het trauma waaronder ze geleden hebben, benadrukt (beiden hebben nog steeds nood aan therapeutische behandeling). Nadat de medische rapporten ingediend waren, verlengden staatsfunctionarissen hun verblijf. Op het eind van 2003, moeten ze opnieuw hun laatste gezondheidsdetails bij de immigratiedienst indienen om hun verblijf opnieuw te verlengen. Dus, zelfs na bijna 10 jaar, genieten ze nog steeds geen vast verblijfsstatuut. "Het is moeilijk om grotere levensplannen te maken in een dergelijke situatie", menen ze beiden, "We zijn goed geïntegreerd, we werken en betalen belastingen, we spreken Duits, maar het lijkt alsof dit niet genoeg is". Als je hen vraagt over hun Europees burgerschap, zeggen ze dat het een leuk idee is, maar het nu ver van de realiteit af staat. Dus bereiden ze zich voor op een volgende onderhandelingsronde met de immigratiedienst, terwijl ze hopen dat de solidariteit van hun vrienden en collega's een doorslaggevende factor zal zijn om een normaal leven te beginnen en veiligheid te vinden in Duitsland."

Verhaal 2: Meïssa

Meïssa Code Diop is 35 jaar, getrouwd met een Duitse vrouw. Hij heeft één dochter, die 2,5 jaar is. Zijn thuisland is Senegal.

Hij werd geboren in Pekesse, een klein stadje in de streek van Thiès. In Pekesse is er een kleine school voor kinderen, maar geen hogeschool of universiteit. De infrastructuur van Pekesse is arm, er zijn geen openbare bussen, niet veel straten, auto's, enz. Als mensen ziek worden, moeten ze naar Dakar, de hoofdstad van Senegal, reizen, die ongeveer 100 km verder ligt.

De familie van Meïssa Code Diop woont in Dakar, waar Meïssa ook opgroeide. Hij werd geboren in Pekesse, omdat zijn vader zich aansloot bij het leger en zijn moeder niet alleen wou achterblijven in Dakar. Daarom ging ze voor één jaar terug naar Pekesse, waar ze geboren was, tot haar man het leger verliet. Meïssa heeft zes broers en zussen. 4 daarvan wonen in Dakar en de andere 2 in Bremen. Een broer in Bremen werkt in de Mercedesfabriek, de andere studeert Politieke Wetenschappen aan de Universiteit van Bremen. Zijn oudere broer kwam als eerste naar Bremen, Meïssa volgde, daarna kwam zijn jongere broer.

In Dakar nam Meïssa deel aan zijn eindexamen en begon aan een studie rechten aan de universiteit van Dakar. Hij bleef daar twee jaar, maar de situatie was moeilijk en ontoereikend. Hij beëindigde zijn studies niet omwille van verschillende redenen: er waren slechts weinig plaatsen voor studenten, en ook de professoren waren nogal ontevreden met hun werkomstandigheden, dus stakten ze bijna elke week voor méér geld. Er was weinig mogelijkheid om de lessen bij te volgen op een normale manier. Als de studenten klaagden dat de professoren niet kwamen en de lessen niet plaatsvonden, kwam de politie gewoonlijk om de studenten te slaan. Eén van Meïssa's vrienden werd vermoord omwille van zijn activiteiten in de studentenbeweging. "Dit is een 'normaal' gevolg als je verschilt van mening over bepaalde onderwerpen of als je politiek actief bent. Omwille van deze cruciale ervaring, de moeilijke omstandigheden en de slechte infrastructuur van de universiteit van Dakar besloot Meïssa dat dit niet de juiste plaats was voor hem en maakte plannen om naar het buitenland te gaan. De VSA was zijn bestemming, omdat zijn Engels op een goed niveau was na 7 jaar en omdat hij vrienden had in Gambia waarmee hij regelmatig in het Engels communiceerde. Hij leerde ook Duits, maar slecht éénmaal per week, als tweede vreemde taal. Hij schreef twee aanvragen om in het buitenland te kunnen studeren – één naar Texas/US en één naar Bremen/Duitsland. Het antwoord was positief van beiden, maar Texas zou heel duur geweest zijn, méér dan 5.000 dollar per maand. Dat was namelijk een private universiteit en hij kon het zich niet veroorloven. "Dus zei ik tot mezelf, ik zou beter Bremen kiezen."

In 1994 kwam Meïssa naar Duitsland als asielzoeker. Nu geniet hij een verblijfsstatuut. Hij nam deel aan een Duitse taalcursus in Bremen gedurende één jaar, dan deed hij het centrale examen voor gevorderde leerlingen aan het Goethe-instituut in de zomer. In Bremen kunnen studenten zich slechts inschrijven in het

wintersemester, dus moest hij wachten tot dan. Om de tijd te doden tijdens deze maanden, solliciteerde hij voor een studentenjob aan de Mercedesfabriek in Bremen en kreeg die. Hij werkte daar ongeveer drie maanden.

Aan de Universiteit van Bremen begon Meïssa aan een studie Economie. Maar weldra geraakte hij in de problemen met enkele van zijn professoren die niet vriendelijk waren tegenover buitenlandse studenten. Tweemaal slaagde hij niet voor een examen en moest toen een mondeling examen afleggen. De ene professor waarmee Meïssa vooral problemen had, zei hem dat Chinese en Aziatische studenten het veel beter zouden doen dan Afrikaanse. Meïssa kende de leerstof van buiten en kon op elke vraag antwoorden. Hij sprak vloeiend en was tevreden en er zeker van dat hij geslaagd was. Maar de professor was niet tevreden met mijn uitslag, misschien was hij niet tevreden met mijn huidskleur, omdat ik zwart ben. Hij ging naar het studentenadviescentrum en vertelde hen over zijn problemen met de professor maar zonder succes. Omdat zijn professors altijd gelijk hebben en de studenten bijna niets te zeggen hebben. Dan dacht hij, waarom vechten om voor dit examen te slagen? Er waren veel mogelijkheden, veel andere steden in Duitsland waar hij kon studeren.. Een andere professor raadde Meïssa aan om te veranderen naar de Hogeschool Bremen, een soort universiteit die meer praktisch gericht was dan de universiteit, en dat is dan ook wat hij gedaan heeft. Hij sloot zich aan aan de faculteit Economie. Zaken bleken veel beter uit te draaien voor Meïssa daar. Ik ben tevreden.

Toch was de ervaring met die ene professor aan de universiteit van cruciaal belang voor Meïssa. Hij wilde niet dat de professor in de problemen kwam, maar hij wilde dat andere buitenlandse studenten op een normale manier zouden behandeld worden. Examens zijn er om de kennis van de studenten aan een test te onderwerpen, niet om hun resultaten te vergelijken uitgaande van hun nationaliteit. Een ander probleem was dat de professor nooit tijd had voor Meïssa. Hij wilde niet dat hij kwam naar zijn kantoor om vragen te behandelen. Hij probeerde verschillende keren om naar zijn kantoor te komen om met de professor te praten. Hij wilde niet dat ik mijn studies voortzette al van het begin af. Ik kan dit nooit vergeten, omdat het heel tijdrovend en stresserend was voor mij. Maar nu is dit verleden tijd en Meïssa wilt zijn leven voortzetten. Als één deur gesloten wordt zijn er duizenden andere deuren die geopend worden. Deze deur wordt gesloten, zet je leven voort en verlies geen tijd!

Nu bevindt Meïssa zich in het laatste traject van zijn studies aan de Hogeschool Bremen. Hij moet nog altijd naar buitenland gaan voor een periode van zijn praktische opleiding. In september zal hij naar Senegal gaan en daar werken met GTZ, de Duitse maatschappij voor technische samenwerking voor enkele maanden. Meïssa en een professor aan zijn faculteit ontwikkelden een project dat handelt over milieubewustzijn en afvalberging in Senegal. De twee willen hun project samen verwezenlijken met partners zoals GTZ en een radiostation in Senegal.

Als je hem vraagt of hij gelukkig is met de huidige situatie in Duitsland zegt Meïssa van ja. Hij voelt zich goed. "Ik oogst de vrucht. Het is als werken op het veld – je zaait en wacht tot er iets uit groeit. Mijn doelstelling is om een diploma in de Economische Wetenschappen te behalen en nu zal ik mijn doel bereiken. Ja, ik ben gelukkig. Meïssa heeft veel contacten in Duitsland, hij kent een heleboel vriendelijke mensen. Hij heeft een job in de universiteitsbibliotheek aan de uitleenbalie, en hij houdt ervan om daar te werken. Zijn collega's zijn vriendelijk en hij heeft veel praktische zaken geleerd. Meïssa voelt zich geïntegreerd in Duitsland. Hij zegt dat hij, in zijn eerste jaar in Duitsland toen hij een Duitse taal cursus volgde, hij ook probeerde om Duitse mensen te verstaan, te begrijpen waar ze wel en niet van hielden, wat ze wel en niet doen, uit te vissen wat mogelijk zou zijn in Duitsland, wat dan niet in Senegal het geval was, enzovoort. Dan probeerde ik om de goede kanten van de Duitsers over te nemen en de andere achterwege te laten. Ik ben goed geïntegreerd. Wel, ik ben half Duitser. Een zwarte Duitser. Meïssa lacht. Volgens mij ben je goed geïntegreerd als je leeft als een Duitser maar zijn slechte kanten achterwege laat. Als ik me hier niet goed voelde, zou ik al een lange tijd geleden het land verlaten hebben. Hij zegt dat hij de Duitse manier van leven goed kan begrijpen en dat hij ervan houdt. Ik ondervind nu geen enkel probleem.

Tezelfdertijd deelt Meïssa mee dat het inderdaad moeilijk is om tot twee culturen tegelijk te behoren. Hij beschouwt het als een keuze – ofwel zichzelf integreren en de Duitse manier van leven aanvaarden of terugkeren naar het land van herkomst. Hij laat de zaken achterwege waarvan hij niet houdt in zowel Duitsland als Senegal. Neem een klein stukje in je op en laat een klein stukje achter. Het is moeilijk, je moet altijd in het midden staan, omdat de Senegalese manier van leven niet alleen maar slecht is. Je moet het beste van beide culturen houden. Meïssa heeft nog steeds veel

contact met zijn vroegere vrienden uit Senegal. Ze hebben zich over de hele wereld gevestigd, maar ze communiceren via e-mail en telefoon. Dit betekent veel voor hem.

Meïssa woonde een soort integratiecursus bij aan Hogeschool Bremen. Dat was tof! De cursus handelde over interculturele vaardigheid. Er waren ongeveer 15 mensen op de cursus, enkele Duitsers en mensen uit Turkije, Rusland, Senegal, enzovoort. Iedereen vertelde over zijn of haar ervaring met andere culturen, over confrontatie, problemen en manieren om met ze om te gaan. Ze zetten ook cultureel verscheiden theatershows op. Meïssa genoot hiervan veel, en hij ondervond veel interessante ervaringen.

Waarnaar Meïssa al van in het begin verlangd had is meer – en ook meer specifiek overleg. Overleg over praktische zaken, meer directe en gemakkelijk toegankelijk overleg. Hij had ook verkozen om een cursus zoals die in interculturele vaardigheid in een vroeger stadium te volgen. Ik zou het leuk vinden om meer overleg te hebben gezien over de Duitse cultuur, over integratie, over jobkansen – hoe kan ik werk vinden in Duitsland, hoe kan ik mijn studies financieren? Omdat financiering een heel moeilijke kwestie is. Buitenlandse studenten krijgen normaal gezien geen beurs. Daarom doe je er, als buitenlands student, meer tijd over om je studies te beëindigen, omdat je geen beurs krijgt en geld moet verdienen om in je levensonderhoud te voorzien. Volgens mij sluit dit buitenlandse studenten uit. Ik denk dat als Duitsers buitenlandse studenten willen integreren, ze dezelfde rechten moeten genieten.

Meïssa zou graag zien dat studenten meer contact hebben met hun professors. Maar hij zegt dat het vaak heel moeilijk is om met hen te kunnen praten, om antwoord te krijgen, enzovoort. En soms is het zelfs helemaal niet mogelijk. Als buitenlander krijg je soms geen kans, of de anderen proberen te verzekeren dat we geen kans krijgen. Dit is oneerlijk.

De toekomstplannen van Meïssa zijn om dit project, dat hij ontwikkeld heeft samen met een professor van zijn faculteit te verwezenlijken. Dit zou betekenen dat hij moet terugkeren naar Senegal. Bepaald dat mijn vrouw erin toestemt om me te vergezellen. Zoniet zal ik moeten terugkeren naar Duitsland en proberen om hier een job te vinden. Er zijn altijd mogelijkheden. Ik sta voor veel open, ik kan goed leven in Senegal en ik kan hier goed in mijn levensonderhoud voorzien. Ik zou niet zeggen dat ik alles zou aanvaarden, maar ik probeer tenminste om verdraagzaam te zijn. Ik probeer te begrijpen waarom mensen dit of dat doen. En als ik iets niet begrijp, vraag ik het aan andere mensen. Er zijn veel mensen in de wereld die bereid zijn om te helpen. Er zijn anderen ook, natuurlijk.... Je zoekt iets, er wordt één deur gesloten. Dan doe ik iets anders. De voordeur wordt gesloten, duizend andere staan nog open. Dat is waarom ik optimistisch ben, kome wat wil!

6. Griekenland

Immigratie naar het land

Het immigrantencijfer in Griekenland bedraagt ongeveer 52% Albanezen, meer dan 22% Oost-Europeanen en van de Balkan, ongeveer 14% Aziaten en een beetje meer dan 12% van Arabische of Afrikaanse afkomst.

Vreemdelingen

Hieronder telt men 65% mannen en 35% vrouwen (dit is een proeftelling maar tijdens onderzoek werden de aandelen behouden met het oog op ras en land van herkomst). Deze verhouding is van toepassing op de Albanezen, maar geldt als tegenovergestelde in het geval van Oost-Europeanen en mensen uit de Balkan waar het overwegend vrouwen zijn (ongeveer 60%). Bij de Aziaten, Arabieren en Afrikanen vormen de mannen de grootste proportie (85-86%).

Bijna de helft van de immigranten (44,2%) zijn gemiddeld tussen 25 en 34 jaar oud. Enkelen onder hen zijn al tussen de 35 en de 44 (27,6%), maar er is een opmerkelijk onderscheid dat gebaseerd is op het land van herkomst. Onder de Albanezen telt men de jongere mensen (tussen de 18 en de 24) die naar Griekenland komen en we vonden veel immigranten van de gemiddelde leeftijd (ouder dan 45) onder de Oost-Europeanen en de inwoners van de Balkan.

Ongeveer 65% van de immigranten wonen in Griekenland samen met hun families en 44% hebben kinderen die bij hen leven. Albanezen en Aziaten zijn de uitersten omdat 81,5% van de Albanezen familiehoofd is en 70,3% van de Aziaten single zijn. Ongeveer de helft van de immigranten leven al ten minste 6 tot 10 jaar in ons land (Albanezen zijn de meest voorkomende groep in deze categorie). Eén op drie is jonger dan 3 en één op 6 is ouder dan 10 (Arabieren en Afrikanen overtreffen deze categorie).

Immigratiebeleid

Voor de jaren '90 zag Griekenland geen enkele reden om haar Wet op de Vreemdelingen van 1929 te veranderen dat de omstandigheden omschrijft onder dewelke buitenlanders aanvaard worden op Grieks grondgebied. Een nieuwe Wet op de Vreemdelingen werd ingevoerd in 1991 na de stroom politieke en economische migranten en het werd onmiddellijk beschuldigd als zijnde doordrongen van het politieke beleid en het bevorderen van vreemdelingenhaat. Griekenland was niet voorbereid op het doorstaan van zo'n immigrantenstroom. Daarnaast had Griekenland nog nooit iets dergelijks ervaren. In de periode tussen 1991 en 1998 was er geen concreet immigratiebeleid, omdat het land nog steeds beschouwd werd als zijnde een netto "exporteur" van bevolkingen. Gespecialiseerde instellingen, zoals

adviescentra voor de wettelijke, sociale en economische oriëntatie van immigranten, bestond amper. De politiek die gevoerd werd lijkt beïnvloed te zijn door Noordepese modellen, die strikt zijn en regularisatie vooropstellen. Maar de Europese beleidsnormen kunnen enkel ten uitvoer gebracht worden als de Europese Unie (waarvan Griekenland een lidstaat is) voorbereid is om zich op economisch vlak aan te passen aan het immigrantenwerk, dat onontbeerlijk is voor de Griekse economie. De toekomst is onzeker (misdad, werkloosheid, ondertewerkstelling) hoewel de Griekse wetgevers begonnen zijn om enkele belangrijke veranderingen door te voeren. Zoals de Griekse ombudsman beweert, zou het toekomstige beleid zich moeten richten 'niet enkel op het eenvoudige verdraagzaamheid van hun aanwezigheid in het land en hun deelname aan de arbeidsmarkt, maar ook op sociale integratie, tenminste van diegenen die het wensen en die een wettelijke en stabiele verhouding met de Griekse samenleving opgebouwd hebben" [Siadima 2001]

Het statuut van immigranten hangt af van verschillende factoren. Als ze politiek immigrant zijn, wordt hen een tijdelijke verblijfsvergunning toegekend in Griekenland. Er zijn ook enkele immigranten die naar Griekenland komen met een tijdelijk werk- of een toeristenvizum. Toch is de overgrote meerderheid van de immigranten die in Griekenland verblijven clandestien daar. In 1999 schatte de regering het aantal illegale immigranten op 500.000-600.000, wat 12 % van de werkende bevolking vertegenwoordigt.

Interview 1: Giorgos

Giorgos komt uit de hoofdstad van Albanië – Tiranë in 1997. In de laatste jaren heeft hij in Thessaloniki gewoond.

TEC: Je zei dat je Giorgos heette en dat je een orthodox Christen bent. Is dit je echte naam of werd je gedoopt in Griekenland en heb je dus een nieuwe naam en een nieuwe godsdienst?

Giorgos: Mijn Albanese naam is Vangel. Toen ik naar Griekenland kwam, wou ik aanvaard worden door de Griekse samenleving en besloot ik om een orthodox Christen te worden en mijn naam te veranderen. Toch zal ik nooit mijn Albanese naam vergeten.

TEC: Waarom verliet je je land en kwam je naar Griekenland als immigrant?

Giorgos: Het was een heel moeilijke beslissing en niet enkel voor mij maar ook voor duizenden van mijn medeburgers, maar we hadden geen keuze. In Albanië heerste er grote armoede en werkloosheid en we hadden geen kansen op een beter leven daar.

TEC: Waarom kwam je naar hier en hoe behandelden de Grieken je?

Giorgos: In het begin waren de mensen vriendelijk en hielpen ons op veel manieren (ze gaven ons kleren, eten, geld). Later werden ze gereserveerder, ze vermeden ons en soms werden ze zelfs agressief.

TEC: Kun je dit gedrag verklaren?

Giorgos: Ik denk dat de Grieken veranderden omdat samen met diegenen die kwamen om hier te werken en een rustig en degelijk leven leidden, er ook enkele misdadigers waren. Deze criminelen gaven alle Albanezen een slechte naam. Maar dit is niet waar omdat niet alle Albanezen criminelen zijn.

TEC: Waarom verkiezen Griekse werkgevers jullie in dienst te nemen als ongeschoolde arbeiders?

Giorgos: Dit gebeurt omdat we elke mogelijke job aanvaardden, zelfs met hele lage lonen en zonder verzekering. We kunnen zelf over onze werkomstandigheden onderhandelen. We proberen om in ons levensonderhoud te voorzien. Griekse arbeiders proberen om hun leven te verbeteren en ze eisen veel meer van ons dan we kunnen doen. Dit is echter niet goed voor de werkgevers. Dus zijn de Grieken vijandig.

TEC: Heb je een verblijfsvergunning, de zogenaamde "Groene Kaart"?

Giorgos: Ik ontving mijn groene kaart drie maanden geleden. Toen ik voor het eerst naar hier kwam, had ik er geen. Zodra ik mijn groene kaart ontvangen had, lichtte ik mijn werkgever erover in een vroeg een loonsverhoging en een verzekering. Na een tijdje werd ik ontslaan met een grappig excuus. Later vertelde één van mijn ex-collega's me dat een andere immigrant in dienst genomen was in mijn plaats, en hij had geen groene kaart. Deze nieuwe arbeider kostte minder aan mijn ex-werkgever. Nu werk ik in een transportbedrijf en heb ik ook een reinigingsjob. Mijn werkgever geeft mij een wettelijk loon en ik ben verzekerd.

Interview 2 : Sergei

TEC: Wanneer verliet je je land?

Sergei: Onofficieel verliet ik Azerbeidjan in 1994 samen met de eerste immigranten, en twee jaar geleden pas beëindigde ik mijn immigratieprocedure omdat ik mijn familie officieel naar Griekenland overbracht.

TEC: Wat deed je in Azerbeidjan,

Sergei: Ik studeerde literatuurwetenschappen en werkte als geschiedenisleerkracht aan de hogeschool van mijn stad, Amayak.

TEC: Wat doe je nu beroepshalve, Sergei?

Sergei: Met mijn verblijfsvergunning , werk ik in de meststoffabriek. Het is nogal duidelijk dat deze job niks te doen heeft met mijn studies of ervaring, maar ik moest iets doen om voor mijzelf en mijn familie brood op de plank te brengen.

TEC: Kun je de redenen opsommen die je dwongen om je land te verlaten?

Sergei: Er waren veel redenen: werkloosheid, gebrek aan democratie, lage levensstandaard, ongunstige omstandigheden voor zoverre het onderwijs aanbelangt. Algemeen bekeken konden we niks verwachten en was onze toekomst somber.

TEC: Verkies je in Griekenland te wonen, en zo ja, waarom?

Sergei: Het leven in Griekenland is in het begin niet gemakkelijk voor een immigrant. Ik verkies echter, welke problemen er ook zijn, in Griekenland te wonen; omdat, als je hier hard en eerlijk werkt, je zeker de kans hebt om een beter leven op te bouwen. In ons land beseft je al snel dat er een gebrek aan democratie heerst in ons gezondheidssysteem, in het onderwijs en in het algemeen is de levensstandaard in Griekenland veel hoger dan in Azerbeidjan.

TEC: Had je te maken met enige vorm van sociaal racisme in Griekenland?

Sergei: Jammer genoeg wel, ik moest met sociaal racisme afhandelen in het verleden en ik heb er nog steeds mee te maken. Het is iets dat me sterk irriteert, niet enkel voor mezelf, maar ook voor het welzijn van mijn kinderen. Soms worden mijn kinderen beledigd door bepaalde Grieken en ongerecht volgens mij.

TEC: Wat mis je het meest aan Azerbeidjan, Sergei?

Sergei: In Griekenland hield ik niet van de buitensporige economische uitbuiting dat ten koste is van ons, de immigranten. Ik sta ook afkerig tegen discriminatie en het wantrouwen dat, op zeker niveau, gerechtvaardigd kan worden omdat er enkele boosaardige en slechte immigranten zijn. Het is echter verkeerd om alle immigranten op één hoop te gooien.

TEC: Mis je je land, Sergei? Droom je ooit om terug te keren?

Sergei: Alle immigranten voelen zich soms eenzaam. Ik ben echter niet van plan om terug te gaan naar Azerbeidjan omdat mijn familie en ik aanvaard zijn in Griekenland en deel uitmaken van de Griekse samenleving.

TEC: Eén laatste vraag, zou je me kunnen vertellen hoe oud je nu bent?

Sergei: Ik ben 45 jaar, heb twee kinderen: een dochter, Larsa en een zoon die Ahmed Kourt heet. Mijn dochter is er 13 en mijn zoon 18.

Verhaal 3: Yuri

In Georgië heeft hij een verschillende voor- en familienaam. Alles was anders in Georgië, het klimaat, de tijd, de plaatsen, het wegdek was geplaveid, de vrienden, de huizen...

Yuri (zoals ze hem in Georgië noemen) werd geboren in de voormalige Sovjetunie in Georgië op 26 maart 1975. Hij is nu 26 jaar en werkt als timmerman. In 1984 besloten zijn ouders om de Sovjetunie te verlaten omdat ze verdrukt werden door de staat, dus kwamen ze naar Griekenland. Zijn ouders waren Grieken, dus verkreeg Yuri het Griekse burgerschap binnen de twee jaar. Zijn naam is nu Giorgos en hij woont in Kordelio in Thessaloniki. Hij werkt buiten Thessaloniki, op de weg naar Drama.

Op de vraag "Wat mis je het meest aan je land?", antwoordt hij: mijn eerste liefde, de romantische plaatsjes waar we naartoe gingen en mijn vrienden. Hij vermeldde zijn familieleden niet omdat zijn familie niet goed met hen opschoot. "Georgië", zegt hij, "was een heel mooi land. Ik mis de smalle valleien, het park met de piepkleine portaaltjes..."

En nu? Nu heeft hij een eigen huis, een job en zoekt hij een meisje waar hij mee kan trouwen. Hij ziet er goed uit maar zijn accent is nog altijd bijzonder. Telkens hij een meisje ontmoet, heeft hij te maken met dezelfde problemen, als ze beseft dat hij uit Rusland (Georgië) komt en vertrekt ze. Hij voegt eraan toe: "Het probleem is niet de Griekse staat, maar de Griekse meisjes."

Wanneer hij een koffie gaat drinken, wordt hij gewoonlijk vergezeld door zijn Russische vrienden. Hij heeft niet veel Griekse vrienden omdat de meeste mensen wantrouwig zijn.

Yuri weigerde om me meer te vertellen. Het enige dat hij er nog aan toevoegde was "Als ik toch maar kon terugkeren naar mijn land..."

7. Litouwen

Immigratie naar het land

Litouwen is een klein land. Ietsje minder dan 3,5 miljoen inwoners. Volgens de volkstelling van 2001 zijn 99% van de inwoners van Litouwen Litouwse burgers. ER zijn 115 verschillende etnische groepen onder hen: 83,5% - Litouwers, 6,7% - Polen, 6,3% - Russen en 3,5% - mensen van verschillende nationaliteiten.

Mensen van etnische minderheden hebben het recht om hun eigen cultuur te ontwikkelen. De Russische, Poolse, Joodse, Tataarse, Duitse, Wit-Russische en Griekse etnische groepen hebben hun eigen kranten. Er zijn ook radio- en tv-programma's die geproduceerd worden door nationale minderheden. De Litouwse regering moedigt nationale minderheden aan om deel te nemen aan het politieke leven van het land. Er zijn politieke partijen en sociale organisaties die opgericht werden door nationale minderheden: Russische, Poolse (de grootste nationale minderheid), Letse, Joodse, Georgische, Roemeense, Duitse, Tataarse en andere.

Immigratie heeft in Litouwen, als ook in elk Europees land, zijn historische wortels en wordt beïnvloedt door wat er in de wereld gebeurt.

De Immigratiewet in Litouwen, die van kracht werd in 1992, bepaalt de regels van aan komst in het land en verblijf aldaar. Volgens deze wet, wordt de toestemming om in het land te blijven hoofdzakelijk op grond van drie redenen gegeven:

- familiehereniging
- zakenmigratie
- repatriëring van etnische Litouwers naar het moederland

Mensen die in Litouwen aankomen kunnen het burgerschap verwerven door naturalisatie – ze moeten al 10 jaar in Litouwen leven, slagen voor examens Litouwse taal en beginselen van de Grondwet, een legaal inkomen genieten en afstand doen van hun vroeger burgerschap.

Litouwen verleent asiel aan vluchtelingen. De asielverlening in Litouwen houdt in dat er een (vaste of tijdelijke) verblijfsvergunning uitgegeven wordt en dat er sociale bijstand wordt geboden aan een vreemdeling waaraan asiel verleend is. Aan asielzoekers kan er een vluchtelingenstatuut of een tijdelijke verblijfsvergunning in Litouwen verleende worden op grond van humanitaire redenen (gewapend conflict, natuurramp in het land van herkomst of andere redenen). Deze vergunning wordt uitgegeven voor een periode van één jaar, maar als de omstandigheden in hun land niet veranderd zijn is het mogelijk dat de tijdelijke verblijfsvergunning verlengd wordt.

De vreemdeling aan wie een vluchtelingenstatuut of een tijdelijke verblijfsvergunning in Litouwen verleend werd op grond van humanitaire redenen wordt opgenomen in het programma "sociale integratie" volgens de richtlijnen voorgeschreven door de Litouwse wet.

Als een persoon asiel zoekt, maar illegaal in Litouwen aangekomen is, moet hij/ zij een aanvraag indienen opdat hem/ haar onmiddellijk een vluchtelingenstatuut verleend zou worden. Nadat de aanvraag ingediend is, volgt er een interview met de bevoegde instanties om te beslissen of hen een vluchtelingenstatuut moet verleend worden. Wettelijke en medische bijstand, als ook een tolk, zijn kosteloos.

Als de vreemdeling in Litouwen kan blijven, maar niet over voldoende financiële middelen beschikt om te kunnen leven in Litouwen, wordt hij/ zij gehuisvest in het Registratiecentrum in Pabrade (een stad in Litouwen).

Volgens statistische gegevens van de Litouwse Migratie Afdeling waren er 1.818 asielaanvragen in de periode 1997-2002. Daaronder waren er 70% Russen, 22% Afghanen, 2% Indiërs, 2% Sri Lankanen en 4% van andere nationaliteit (Wit-Rusland, Pakistan, Iran, Moldavië, Tajikistan, Oekraïne).

De demografische verdeling van de asielzoekers (volgens gegevens uit 2001): mannen – 45%, vrouwen – 22,5, afhankelijke kinderen – 24%, gescheiden kinderen – 9%.

Immigratiebeleid

Het departement Accountantsonderzoek en Toezicht van Sociale Instellingen aan het Ministerie van Sociale Zekerheid en Werk voert twee belangrijke programma's om de meest kwetsbare immigrantengroepen te ondersteunen:

- Programma om Gevangenen, Gedeporteerden en hun Familieleden terug over te brengen naar Litouwen in de periode 2002-2007f,
- Sociaal Integratieprogramma voor Vreemdelingen aan wie asiel verleend werd

Het laatstgenoemde programma benadrukt een individuele benadering wanneer het gaat om mensen te begeleiden in hun sociale integratie. De deelnemende vreemdeling moet het sociaal integratie-akkoord ondertekenen, dat verduidelijkt in welke bijstand de gemeente of een NGO zal voorzien en bepaalt ook de rechten en plichten van de vreemdeling. De Litouwse taal leren is de eerste plicht tijdens de eerste maand van integratie, omdat het noodzakelijk is om de taal te beheersen om een job te vinden en/ of beroepsopleidingen te volgen.

Gevangenen, gedeporteerden en hun familieleden die naar Litouwen terugkeren, kunnen ook gratis Litouwse taalcursussen volgen. Deze worden gewoonlijk georganiseerd aan het Litouwse Talencentrum voor Volwassenen. Sociale bijstand houdt meestal in dat de vreemdeling vertrouwd geraakt met de gouvernementele en openbare organisaties en bijstand ontvangt in zijn sociale integratie.

Succesvolle integratie hangt meestal af van de individuele activiteiten en de persoonlijke vaardigheden van de nieuwkomers.

Ik heb drie families geïnterviewd, die naar Litouwen kwamen uit verschillende culturele en politieke achtergronden en op grond van verschillende redenen.

Verhaal 1: Leonid en Larissa

De familie heeft in haar eigen flat gewoond in Vilnius voor ongeveer één jaar. Ze zijn beiden gepensioneerd. Hun dochter Elena woont nog steeds met haar man in een tehuis voor gedeporteerden en hun families. Ze heeft een job, maar kijkt nu uit naar een betere. Haar man werkt ook.

Bijna drie jaar geleden kwam de familie naar Litouwen, omdat ze droomden aanvaard te worden door het moederland van Leonid, die verbannen was naar Siberië met zijn moeder en zijn zus. Leonid was elf jaar oud. Niemand weet wat er gebeurd is met zijn vader, maar Leonid verhuisde samen met zijn moeder en zijn zus eerst naar Tomsk en dan naar Igarka, één van de noordelijke Russische havens. Dat was in 1951. Ze werkten daar tot 1959, toen ze gerehabiliteerd werden.

Leonid woonde bijna 50 jaar in Rusland. Na zijn rehabilitatie werd hij opgeroepen voor het Sovjetleger naar het Verre Oosten, naar het Marinecorps voor 3,5 jaar. Deze ervaring zorgde ervoor dat hij voor een lange tijd bij de Marine moest werken. Hij werkte en studeerde mechanica. Zijn werkverbonden verplichtingen brachten hem naar verschillende plaatsen: Baikal, Blagoveshchinsk, Tomsk, Novosibirsk, en zelfs achter de noordelijke Poolcirkel.

Toen hij 28 jaar oud was trouwde hij met Larisa. Ze hebben twee dochters. Larisa groeide op aan de oever van het Baikalmeer. Ze beëindigde het hoger onderwijs en heeft gedurende haar hele leven als ambtenaar voor ongevalpreventie gewerkt. Hun dochters studeerden ook aan de universiteit.

Larissa beschrijft haar jeugd als een zeer vreugdevolle periode. Haar moeder was lerares en haar vader officier in het Sovjetleger. De familie had alles wat ze nodig

had, er waren veel mensen die naar hun huis kwamen. Ze vormden één grote, gelukkige familie.

Ik vroeg Leonid over de houding van Russische mensen tegenover hem, als vreemdeling, en hij antwoordde dat de houding van de volwassenen heel vriendelijk was. Ze verstonden dat de familie van Leonid in de problemen was geraakt. In zijn jeugd gebeurde het vaak dat de jongens uit de buurt hem plaagden, maar dat was al zo lang geleden...

Omdat Leonid en Larissa beiden werkten, kregen ze de kans om naar het buitenland op vakantie te gaan. Ze bezochten Bulgarije, Turkije en hebben verschillende keren Litouwen bezocht. Nu hebben ze besloten om hier voor altijd te blijven. Larissa is altijd samen met haar man geweest, hun dochters proberen dicht bij hun ouders te blijven, maar wie weet welk deel van Larissa's hart nog in Rusland vertoeft met haar familie die daar nog woont...

Vooraf wanneer ze onaangename gebeurtenissen moet zien te boven komen in Litouwen: de ziekte van haar man, conflicten met de buurt, drugverslavingen.

Leonid heeft een ziekte die leidde tot een hersenoperatie. Het Ministerie van Sociale Zekerheid en Werkgelegenheid steunde de familie, en gaf hen raad over het vinden van een instelling die een geschikte behandeling zou verzorgen.

Leonid grapt erover dat dit voorval wel eens al zijn Litouwse kennis weg zou kunnen blazen. Toch heeft hij Litouwen feitelijk nooit helemaal vergeten. Zijn familieleden ondervonden meer moeilijkheden met de taal. Desalniettemin hebben ze allemaal de Litouwse taalcursussen beëindigd.

Verhaal 2: Bin, Chuen en Chua

Afkomstig uit Vietnam, kwamen ze naar Litouwen. We zullen eerst praten met Bin. In 1988 werkte hij als scheepsbouwer in Klaipeda, een Litouwse haven. Hij kwam hier legaal, omdat er een verdrag bestond tussen de voormalige Sovjetunie en de Vietnamese Republiek omtrent de uitwisseling van arbeiders. Zijn vrouw Chuen werkte in Smolensk (Rusland) onder hetzelfde contract. Hij kon zelfs reizen om haar te bezoeken en dan terugkeren naar Litouwen. Hun zoon Chua werd geboren in Smolensk. In 1992 brak er een crisis uit in veel fabrieken omdat de normale economische verhoudingen ineens stortten. In die tijd werkten ze wel, maar werden gedurende een bepaalde tijd niet betaald.

Bin besloot om kleren te gaan verkopen op de open markt. Hij had succes en nodigde zijn vrouw en zijn zoon uit te komen om de familie te herenigen. Nu hebben

ze hun eigen zaak, waardoor ze onafhankelijk kunnen leven. De taal? Ze spreken Vietnamees en Russisch. Hun zoon gaat naar een Russische school en leert Litouws samen met de anderen. Ze onderhouden contact met hun familieleden in Vietnam die ze ook al hebben bezocht.

Ze hebben ook vrienden in Litouwen, vooral mensen uit Vietnam, die samen naar Litouwen kwamen om daar te werken en er dan ook bleven. Ze toonden me een foto van de festiviteiten op Nieuwjaar, dat op een andere datum plaatsvindt in Vietnam. Ze vierden het in Litouwen op dezelfde manier als ze vroeger gewoonlijk Nieuwjaar vierden in Vietnam.

Op school kan Chua ook zijn vrienden, Ngo Ti en Rose, van de andere Vietnamese familie, ontmoeten. Op school krijgen ze de kans om dieper betrokken te raken in het gemeenschapsleven.

Verhaal 3: Tumisa

Afkomstig uit Chechnya kwam Tumisa drie jaar geleden naar Litouwen. Ze was 40 jaar oud en kwam met haar twee kinderen, die 8 en 9 zijn. Na een bepaalde tijd kwam ze te weten dat haar man doodgeschoten was. Haar eigen huis en dat van haar moeder was platgebrand. Ze heeft niet eens een foto.

Tumisa probeert uit te leggen dat, naar het buitenland gaan, met de bedoeling bij te leren over vreemde landen, iets totaal anders is in vergelijking met de noodzaak te oorlog te ontvluchten. Deze mensen waren niet politiek geëngageerd. Ze waren gretig om zich aan te passen aan alle mogelijke omstandigheden, maar de oorlog maakte het onmogelijk om zich aan te passen.... Het was uitermate moeilijk om alles achter te laten omdat ze al 40 was. Ze had gegradueerd aan de universiteit in de Sovjetperiode. Het was moeilijk om haar vrienden, haar familieleden en ... haar man achter te laten.

Zich aanpassen is het belangrijkste, maar moeilijkste voor nieuwkomers. Ze zegt dat, hoewel je het zonnige weer, de lachende gezichten, de schoonheid van de stad, ziet; je jezelf nog altijd heel verschillend voelt, als een vreemdeling. Het is zo moeilijk om die oorlogservaring te vergeten, om je innerlijke toestand te veranderen. "Iedere nacht ben ik thuis, daar, en iedere dag hier", legt ze uit.

Litouwen is een mooi land, maar het heeft ook serieuze sociale problemen. Dat is waarom sommige immigranten proberen om verder te trekken, naar Scandinavië. De sociale problemen van de Litouwers maken de communicatie ingewikkelder. Het is

bijvoorbeeld nogal moeilijk om een job te vinden. Wanneer recent gearriveerde vluchtelingen dit horen denken ze soms dat het één manier méér is om hen te discrimineren en hen als vreemdelingen te bestempelen.

Gewone mensen die ze ontmoeten in de buurt zijn heel gevoelig. Ze blijven vragen hoe ze de vluchtelingen kunnen helpen. “Je zorgofficier is soms je eerste probleem. Nu denk ik dat, als je zorgofficier bent, je niet eenvoudigweg en duidelijk de regelingen voor deze mensen kunt uitleggen, die soms verloren zijn. Ze hebbe nood aan concrete bijstand en empathie. Nu weet ik dat het een jaar in beslag neemt tot je de manier waarop mensen hier leven kan gaan begrijpen.”

Tumisa zegt dat Chechen mensen heel emotioneel zijn en soms bekeken worden als te luidruchtig, veeleisend en zelfs agressief. De pers zorgt ook voor deze beeldvorming. Ooit was er een straatgevecht tussen jonge Chechen en Litouwse mannen. Het werd beschouwd als een nationaal maar geen persoonlijk conflict. Dat maakt het leven voor de andere Chechen mensen nog moeilijker, omdat er zich een negatieve houding ontwikkelt in de samenleving. Ja, Chechen mensen zijn verschillend op veel manieren, omdat ze grondig beïnvloed zijn door hun tradities. Bijvoorbeeld, je moet een andere Chechen helpen. Je kan de persoon die je gaat bezoeken slechts een beetje kennen, maar je moet niet op voorhand een seintje geven om de afspraak te regelen. Je komt gewoon. Je kan een oudere persoon niet tegenspreken. Je moet rechtop gaan staan en zo blijven tot de gast gaan zitten is. Tumisa's buur probeerde haar dochter eten te geven tijdens de Ramadan, enz.

De ervaring in het alledaagse leven is ook anders. Er waren scholen voor kinderen in een privaat huis, waar de leraars hen leerden lezen en rekenen. Het was moeilijk voor de ouders om naar hen te kijken en te zien dat de tijd voorbijvloog en ze niet opgroeiden zoals ze zouden moeten... De anarchie tijdens de heerschappij van Dudaev... Je werd nooit betaald, maar je moest ook nooit voor iets betalen... een lange periode van vernietiging...

Een jaar gaat snel voorbij. Gedurende deze tijd kun je wel berekenen hoe je overweg zou kunnen met de Litouwers, wat je te doen staat, hoe je leven te organiseren, maar de periode van regeringssteun is al voorbij en je voelt jezelf soms weer verloren. De burens helpen je om een tijdelijke job te vinden. Tumisa probeerde haar eigen zaak op te starten – een kleine boerderij met de hulp van haar zorgofficier, die haar gratis van zijn eigendom voorzag. Ze ontvingen een kleine steun, maar dat gold slechts ongeveer één jaar.

Nu is Tumisa coördinator van een zelfhulpgroep voor immigrantenvrouwen. Ze denkt dat dit project het gat dicht in het integratieprogramma omdat het een mogelijkheid biedt voor de immigranten om te ontdekken wat hun noden en verwachtingen zijn, hen helpen om deze nogal nieuwe omstandigheden te begrijpen, enkele voorbereidende cursussen te organiseren, zoals Engelse taal, computervaardigheden, naaien, enz; Vrouwen kunnen staatsambtenaren, die ze zouden willen ontmoeten en spreken, uitnodigen en hen een paar woordjes uitleg vragen. Dit project werd in gang getrokken door de EU en wordt nu verwezenlijkt in tien kandidaat-landen. Het Litouwse Rode Kruis is er ook in betrokken. Tumisa is heel fier omdat ze actief betrokken is in zo'n belangrijke organisatie en een dergelijke menselijke en belangrijke activiteit.

Het leven is uitermate moeilijk voor vluchtelingen, wanneer ze het vluchtelingenkamp verlaten en op zichzelf gaan wonen, vooral voor vrouwen. In het kamp voelde het als een vluchtelingenfamilie – mensen met gedeelde ervaringen, samen herenigd voor de tv of in de keuken. Ze organiseerden feestjes, konden met elkaar praten. Wanneer je op jezelf gaat wonen is het een prestatie, maar je hebt nog steeds nood aan de steun van enkele mensen, en het begrip en advies van diegenen, die hetzelfde ervaren hebben.

8. Spanje

Immigratie naar het land

De geschiedenis van Spanje is er één van actieve immigratie. Vandaag echter overschrijdt het aantal Spaanse emigranten het totale cijfer van immigranten die in Spanje toegelaten worden. Een enorm aandeel van de Spaanse bevolking verliet haar thuis omdat ze een beter leven opzochten in andere landen. Tijdens de 19de en 20ste eeuw waren er een aantal verschillende uittochten naar verschillende Latijns Amerikaanse landen en Europa, vooral België, Frankrijk, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk. Eén daarvan, in dewelke duizenden werkkrachten naar Frankrijk trokken om te werken in de druivenpluk, gaat nog steeds voort vandaag. Een andere exodus had plaats in de late 19de eeuw, geleid door 150.000 emigranten die uit Andalusië en de Levant kwamen en die de landen van de Maghreb voor ogen hadden, feitelijk dezelfde weg die tientallen Maghrebi en subsaharaanse mensen nu in de omgekeerde richting afleggen.

De Spaanse Burgeroorlog en het ballingschap die veroorzaakt werd door de dictatuur, dwongen méér dan 3 miljoen mensen uit Spanje, die dan op Europa en de landen van Latijns-Amerika gemikt hebben. Momenteel voorzien Argentinië, Frankrijk en Duitsland nog altijd huisvesting voor grote gemeenschappen van Spanjaarden die emigreerden in de jaren '50 en de jaren '60.

Vanaf 1960 veranderden beide migratiebewegingen en het industrialisatieproces de menselijke geografie van Spanje grondig. Het platteland begon ontvolkt te geraken ten voordele van stedelijke centra, een fenomeen dat nog bleef duren tot de jaren '90.

Maar vanaf de jaren '80 veranderde dit fenomeen en werd Spanje een gastland voor immigranten, wat enkele sociale en demografische veranderingen als gevolg had. De toelating van Spanje tot de Europese Unie en het daaropvolgende Schengenverdrag (1994) dat de bewegingsvrijheid van mensen binnen de EU regelt, hebben het gemakkelijker gemaakt voor de mensen van het Europese continent om Spanje binnen te komen.

Zoals gebeurde al over Europa, veranderde ook het migratiepatroon van Spanje van een emigrantenstatuut naar een immigrantenstatuut omwille van socio-economische problemen in het land van herkomst van de migrant. Vooral in Spanje werd de toevloed van immigranten gemakkelijker gemaakt door factoren als de geografische nabijheid (Marokkanen en mensen uit de sub-Sahara) en culturele en linguïstische nabijheid (Latijns Amerika) het is ook dankzij de vraag naar werkkrachten in de landbouwsector, de bouwindustrie en de dienstensector.

Immigranten vormen 1,5% van de totale bevolking van Spanje. 54,5% komen uit de Europese Unie. Immigratie werd belangrijk in Spanje halverwege de jaren '80. De regering was geïnteresseerd in de sociale integratie van de immigranten, en daarom investeerde ze in campagnes die hun integratie zouden bevorderen. De Spanjaarden hebben positieve houdingen ten aanzien van immigranten aangemoedigd. Immigrantenwerkers vervangen de Spanjaarden in lage statusjobs. Daarom zijn ze ook welkome werkkrachten die ondersteund worden. In december 1997 werden er 150.000 illegale immigranten gerapporteerd, die in Spanje verblijven. Een toename aan vrouwelijke immigranten werd ook vastgesteld – 44,8% van de immigranten in Spanje zijn vrouwen. Er was ook een toename in het aantal immigranten dat uit derdewereldlanden komt: Marokko, China, Peru, Dominicaanse Republiek, Argentinië en de Filippijnen.

Immigratiebeleid

De bepaling van de Organische Wet in 1985 was het eerste immigratiebeleid in Spanje, en wordt ook de Wet op de Vreemdelingen genoemd. Spanje voerde deze wet door zes maanden voor ze toetrad tot de EEC. De wet bepaalt de procedure die vreemdelingen moeten volgen wanneer ze het land willen binnenkomen, er willen verblijven en werken. Immigranten moeten over een tewerkstellingscontract beschikken of een werkvergunning van bepaalde duur om wettelijk te kunnen werken. Vooraleer immigranten een werkvergunning krijgen, overziet de overheid de plaatselijke werksituatie en de werkloosheidsgraad onder de Spaanse werkende bevolking in dat gebied. Als een werkgever het contract nietig verklaart of de termijn van de vergunning is afgelopen, wordt de immigrant terug een illegale inwoner. Hij leeft dan opnieuw in de angst uitgewezen te worden.

De regering heeft sinds 1985 drie nieuwe initiatieven gecreëerd om illegale immigranten te helpen hun illegaal statuut te verhelpen. Al deze initiatieven hebben echter gefaald, omdat het moeilijk is om hun werk- en verblijfsvergunning te hernieuwen. Een nieuwe aanpassing aan de Vreemdelingenwet werd doorgevoerd in 1996, die geldt voor immigranten die al 6 jaar of langer legaal in Spanje verblijven. Zij kunnen nu een vaste verblijfsvergunning verleend worden maar hiervoor moet hen werk aangeboden zijn. Wanneer ze de aanvragen voor werkvergunningen bestuderen, houdt de overheid ook rekening met de werkloosheidsgraad onder de Spaanse bevolking in de voorgestelde betrekking en in de beoogde geografische streek. Het tijdelijk karakter van de vergunningen houdt in dat de immigranten sterk van de willekeur van hun werkgevers afhankelijk zijn, omdat niet-hernieuwing van het contract voor hen impliceert dat het legaal statuut verloren gaat en het risico van uitwijzing reëel zal zijn.

Verhaal 1: Sol

Sol Onijudos V.T. is een 38-jarige Ecuadoraanse. Ze studeerde voor haar rijbewijs aan het volwassenen centrum te Peafiel. Haar klas telt zowel Spaanse als buitenlandse studenten en zelfs al heeft ze geen problemen met de taal, toch kent ze de specifieke termen niet van het verkeersreglement. Mijn naam is Sol O. V. T. en ik ben 38 jaar oud. Ik leef in Peafiel (Spanje) met mijn man en mijn twee kleine kinderen in een gehuurde flat. Momenteel probeer ik om mijn oudste zoon te laten overkomen om hier met mij in Spanje te leven. Ik kwam op goed geluk aan in Spanje. In 2000

emigreerde ik naar Italië maar ik bleef daar slechts een maand vooraleer ik naar Ecuador terugkeerde. Ik kon me niet aanpassen aan hun gewoonten en taal. Toen, 15 dagen na mijn vertrek, belde mijn zus me uit Spanje waar ze woonde en overtuigde me naar hier te komen.

een andere zus en de eerste plaats waar we aankwamen was Palencia. Ik vond werk als kapster maar slechts voor een tijdje omdat mijn immigratiepapieren nog niet in orde waren (het duurde méér dan een jaar om de papieren te krijgen). Daarna vond ik werk als homesitter in Valladolid en dus kon ik tegen eind 2001 mijn familie laten overbrengen. Nadat ik gewerkt had in verschillende huizen in Valladolid, vond ik werk in een restaurant in Peafiel, waar ik nog steeds werk en woon.

Nu heb ik nog steeds een verblijfsvergunning tot in 2004 die verlengd kan worden maar ik besloot om de Spaanse nationaliteit aan te vragen onder het verdrag tussen Ecuador en Spanje, dat stelt dat iedereen die al méér dan twee jaar in Spanje leeft de dubbele nationaliteit kan genieten.

Hoewel mijn academische diploma's op een behoorlijk niveau zijn in mijn land, zijn ze niet geldig hier in Spanje, en hetzelfde geldt voor mijn rijbewijs. Daarom heb ik me ingeschreven voor de cursus Verkeersreglement aan het Peafiel Volwassenen Centrum. Ik verwacht echter dat het akkoord tussen Spanje en Ecuador eindelijk zal besloten zijn en mijn rijbewijs dus wettelijk zal erkend worden in Spanje.

Ik heb heel veel geluk gehad in mijn relaties met andere mensen omdat ik nooit ook maar één vooroordeel heb ervaren dat aan mij gericht was. Ik schiet goed op met mijn burens en met de dorpsbewoners, en tot nu toe heb ik geen serieus probleem als obstakel ervaren in het alledaagse leven.

Verhaal 2: Abdelmajin

Abdelmajin B. is een 33-jarige man uit Marokko. Hij volgt les aan het volwassen centrum te Peafiel om zich voor te bereiden op zijn rij-examen. In zijn klas zitten zowel andere Spanjaarden als buitenlandse studenten en ze leren er de theorie van het verkeersreglement. Omdat het moeilijkste aspect voor een buitenlandse student de taal is, leggen we grondig de nadruk op dit aspect en niet alleen de terminologie van het verkeersonderwijs, maar ook de Spaanse taal wordt onder de loep genomen. Daarbij worden dan ook de basisconcepten van lezen en schrijven aangeleerd. Het Spaanse taalniveau van Abdelmajin is nog niet heel goed

en dit verklaart waarom hij onze vragen beantwoordt op een heel rudimentaire manier.

Mijn naam is Abdelmajin en ik werd geboren in Marokko. Ik ben getrouwd, mijn vrouw komt ook uit Marokko en ze emigreerde samen met mij naar Spanje.

De leefomstandigheden in mijn land dwongen me ertoe te emigreren naar Spanje – de eerste aankomsthaven voor Marokkanen. V é é l van mijn medereizigers kozen ervoor om te emigreren naar andere Europese landen, maar ik verkoos in Spanje te blijven.

Ik kwam in Spanje aan in 1997 en mijn eerste thuis was het stadje van Caceres (Extremadura) voor verschillende jaren. Daarna verhuisde ik met mijn familie naar Peafiel (Valladolid). Ik woon in een gehuurde flat hier in Peafiel. Al mijn burens hebben de Spaanse nationaliteit maar ik heb geen problemen met hen. We zijn niet dik bevriend, maar we schieten goed met elkaar op, hoewel zij een beetje wantrouwig over mijn aanwezigheid waren in het begin.

Momenteel kijk ik uit naar een job in Peafiel, onder een werkcontract indien mogelijk (mijn vrouw werkt onder é é n), maar tot nu toe heb ik geen geluk gehad. Af en toe wordt mij een tijdelijk baantje aangeboden met of zonder contract en, als ik kan, neem ik het altijd aan omdat ik mijn dagen niet wil doorbrengen met niks doen.

Ik schreef mezelf in voor een programma Volwassenenonderwijs om mijn rijbewijs te behalen. Ik heb een rijbewijs uit mijn land maar het is waardeloos in Spanje omdat er geen akkoord is omtrent deze kwestie. Ik moest de cursus volgen, alhoewel de woordenschat en het systeem van de verkeersregels voor mij veel te moeilijk te begrijpen zijn. Ondanks de aanzienlijke tijd hier in Spanje, blijf ik problemen hebben met de taal. Ik ben vastbesloten om voor altijd in Spanje te blijven omdat mijn vrouw en ik hier heel gelukkig zijn. Indien mogelijk, zou ik verkiezen om in Peafiel te blijven maar als er hier geen werk was, zouden we even goed naar elders verhuizen.

Verhaal 3: Isabel

Isabel B. B. is een 35-jarige Roemeense vrouw die lessen volgt in het Peafiel Volwassenen centrum met een groep andere Roemeense vrouwen. Er zijn twee niveaus in de groep: Niveau 1 in het kunnen lezen en schrijven en niveau 2 in de kennis en verfijning van technieken. Isabel is al tot niveau 2 opgeklommen. Gedurende de periode 2002-2003 omvatte deze groep 12 studenten, tussen de 18

en de 40 jaar oud. Deze vrouwen nemen deel aan deze cursus om een familiale uitkering te krijgen en daarom brachten véél van hen hun jonge kinderen naar school, zodat er een oppas moest geregeld worden.

Mijn naam is Isabel B.B. en ik ben een zigeunervrouw. Ik ben getrouwd en heb twee kinderen: een jongen van 17 en een meisje van 11.

Ik heb de Spaanse nationaliteit, maar ben ook een zigeuner. Ik leef met mijn man en twee kinderen in Peafiel. Ik woon daar al altijd samen met mijn familie. De overgrote meerderheid van de mensen die in mijn buurt wonen zijn van zigeunerafkomst en ik schiet goed met hen op.

Ik ben getrouwd toen ik heel jong was, wat typisch is onder zigeuners. En zoals ik al vermeldde,, heb ik twee kinderen. De oudste is een jongen van 17, die nu werkt en de jongste een meisje van 11, die nog naar school gaat.

Mijn academische niveau is vandaag, het “graduado escolar”-certificaat (wat overeenkomt met de achtste graad). Ik behaalde dat niveau enkele jaren geleden in het Peafiel Volwassenen centrum omdat ik, te vroeg in mijn leven, de schoolbanken verliet om werk te zoeken. Ik ga naar de lessen en woon ze bij aan het volwassenen centrum om mijn basiskennis te blijven verbreden. In mijn groep zijn we allemaal zigeunervrouwen.

Zoals ik al zei werk ik al sinds ik nog een klein meisje was en nu werk ik op een veeboerderij en doe het huishouden.

Ik schiet goed op met de “payos” (niet-zigeuners) in mijn stadje en ben zelfs bevriend met enkelen. Ik heb ook nooit geen problemen ondervonden met hen. Omdat ik heb gewerkt in de huizen van de payos, zijn de onderlinge verhoudingen verbeterd.

Ik heb geen enkel negatief gedrag van de payos t.a.v. andere zigeuners bemerkt. Toch meen ik dat de payos geen begrip tonen voor onze traditie. Toch is het zo dat ik me moest aanpassen aan hun tradities om beschouwd te worden als zijnde één van hen.

Gelijkheid is wat ik iedereen toewens en ik geloof dat dat ook bereikt kan worden omdat de andere zigeuners zich ook aanpassen aan de cultuur van de payos. Dit verrijkt onze cultuur, omdat we bijvoorbeeld onze kennis uitbreiden. Anderzijds wijken we af van veel van onze gebruiken Ik hou evenmin van de regels van de payos zoals die momenteel gelden.

Ik geloof dat onderwijs de weg is naar gelijkheid, en dat is de reden waarom ik computervaardigheden aanleer, leer rekenen en schrijven... Omdat ik al moest

werken toen ik nog een klein meisje was en niet meer naar school kon gaan, moet ik nu de verloren tijd goed maken.

Zoals ik al zei, schiet ik goed op met de payos en werk zelfs met hen samen om de verhoudingen tussen de payos en de zigeuners te verbeteren.

9. Zweden

Immigratie naar het land

Zweden is gastland voor drie types van immigranten: vluchtelingen, immigranten die komen om zich met hun familie te herenigen en werkimmigranten. De Nationale Immigratiedienst is verantwoordelijk voor migratiezaken.

De landen van herkomst zijn niet dezelfde als vroeger. Vandaag komen vluchtelingen en familieverbonden migranten uit landen als Koerdistan, Irak, Somalië en de voormalige Sovjet-Unie. Alle leeftijden zijn vertegenwoordigd en er zijn veel families onder hen. Het is een mengelmoes van analfabeten en mensen met verschillende onderwijsniveaus en de immigranten vormen een heel verscheiden groep. Extra inspanning en financiële hulpmiddelen worden geïnvesteerd in de integratie van Roemeense groepen uit Oost-Europa.

Immigratie naar Zweden wordt geregeld door wetten en regeringsinstellingen maar de toepassing verschilt naargelang het gaat om stedelijke centra of landelijke gemeenten. Verschillende regeringsafdelingen en het gemeentebestuur werken samen een regeling uit voor de opvang van vluchtelingen. Diegenen die immigreren om zich met hun familie te herenigen, hebben al een verblijfsvergunning als ze in Zweden aankomen. Ook degenen die immigreren om te kunnen werken hebben een werkvergunning.

De opvang van asielzoekers wordt geregeld door een speciale wet volgens de Conventie van Génève. Dit betekent dat iedereen die naar Zweden komt, recht heeft op onderdak, voedsel, kleding en andere noodzaken. Dit alles wordt geregeld door een dagelijkse uitkering. Bovendien heeft de asielzoeker recht op moederschap- en kindverzorging, medische hulp bij noodgevallen, tandverzorging. Hun kinderen genieten bovendien het recht op onderwijs.

Immigratiebeleid

In 2002 vroegen 33.016 mensen asiel aan in Zweden. Als een vluchteling naar Zweden komt als asielzoeker, kan hij aanvragen om ofwel bij een familielid te verblijven ofwel bij een vriend in te wonen die al in het land woont. Vluchtelingen die geen banden hebben worden naar het vluchtelingenkamp verwezen. Er zijn

vluchtelingenkampen verspreid over het hele land, meestal in normale appartementsgebouwen in gewone verblijfszones.

De aanvraag van de asielzoekers wordt geregeld door advocaten en overheidsbedienden. De individuele asielzoeker wordt dan ingelicht over het feit dat hem ofwel een verblijfsvergunning verleend wordt of dat de aanvraag niet ontvankelijk werd verklaard. Diegenen die het land uitgewezen wordt, kunnen in beroep gaan tegen de beslissing en hebben recht op kosteloze wettelijke bijstand. Terwijl ze wachten op een beslissing kunnen ze deelnemen aan verschillende activiteiten, zoals Zweedse taalcursussen voor immigranten, informatielessen over de Zweedse samenleving of werkervaring opdoen.

De overheidsinstellingen en gemeentebesturen dragen de verantwoordelijkheid voor diegenen die een verblijfsvergunning krijgen. Een vluchteling wordt aan een gemeente toegekend voor een periode van 24 maanden. De regering vergoedt de onkosten aan de gemeente volgens een standaardschatting van de kosten zodat de individuele kosten gedurende die tijd gedekt worden. Deze periode van 24 maanden beoogt de persoon te integreren in de samenleving en hem/ haar toe te laten om zelf in zijn/ haar levensonderhoud te voorzien. Een deel van de standaarduitkering wordt cash uitbetaald om de woonkosten te dekken. Wie een verblijfsvergunning geniet, kan zelf een huis bouwen met behulp van een hypotheek, waarop geen rente moet betaald worden gedurende de eerste twee jaar. In 2003 bedroeg het rentepercentage 6,05%.

De gemeentelijke immigratiecel is verantwoordelijk voor het opstellen van een programma voor iedere immigrant met als doel immigranten te helpen economische onafhankelijkheid te bereiken. Alle volwassenen volgen Zweedse cursussen voor Immigranten en ze leren over de Zweedse samenleving en Zweedse zaken. De tewerkstellingsdienst helpt ook om het individueel programma op te stellen; Andere belangrijke initiatieven zijn studiebegeleiding en werkplaatsing om concrete werkervaring op te doen.

Kinderen die nog niet aan school toe zijn, worden opgenomen in het departement kinderverzorging zodat hun ouders kunnen deelnemen aan een individueel programma. Schoolkinderen kunnen gebruik maken van het voorbereidend onderwijs vooraleer ze op regelmatige basis lessen volgen. Jonge mensen worden uitgenodigd om naar lessen te gaan die een speciaal Zweeds onderricht vooropstellen zodat ze

later hoger zich kunnen inschrijven in het hoger secundair onderwijs. Elk kind in het verplicht onderwijs heeft recht op onderricht in de moedertaal.

De gemeentelijke immigratie-eenheid voorziet ook elke individuele persoon van een heleboel praktische bijstand. Zo zorgen ze voor onderdak, meubilair, identiteitspapieren en een bankrekening. Ze helpen de vreemdeling ook zich in de sociale verzekering in te schrijven. Immigranten krijgen ook veel hulp met andere zaken. Het gemeentebestuur ondersteunt ook verenigingen voor mensen uit verschillende landen, de zogenaamde "landenverenigingen", die een ontmoetingsplaats zijn voor mensen met dezelfde plaats van herkomst. Deze verenigingen zijn ook betrokken in activiteiten die zich als doel stellen de kennis over het betrokken land te verbreden en de cultuur te leren kennen, de gelijkheid tussen man en vrouw te bevorderen en naar een succesvolle integratie te streven

Eenmaal je een verblijfsvergunning in handen hebt, geniet je dezelfde rechten als Zweedse burgers, behoudens een paar uitzonderingen: je hebt geen stemrecht in de algemene verkiezingen en je kan niet verkozen worden voor het Parlement. Het basisbeginsel is dat je het Zweedse burgerschap verwerft nadat je 5 jaar legaal in het land verblijft. Elk jaar op de Nationale Feestdag van Zweden, op 6 juni, worden alle nieuwe Zweden welkom geheten in het land en wordt ook hun nieuwe burgerschap toegekend.

In Zweden bestaan er speciale wetten die discriminatie verbieden. Het is echter nog steeds moeilijk voor mensen van niet-Europese afkomst om een job te vinden. Dit verschilt tussen verschillende takken van handel en industrie maar een algemene mentaliteitsverandering is noodzakelijk.

Wie immigrereert naar Zweden neemt deel aan verschillende activiteiten: de kleine kinderen worden opgenomen in de dagverblijven, de oudere kinderen volgen verplicht onderwijs en de volwassenen nemen deel aan verschillende onderwijstypes of gaan uit werken. Dus hebben de immigranten zich doen opmerken in de samenleving en maken een natuurlijk deel uit van het straatfereel. Op méér en méér werkplaatsen vertegenwoordigen werknemers een etnische verscheidenheid en vandaag is Zweden dan ook een multicultureel land.

Verhaal 1: Hussein

Hussein was 26 jaar oud toen hij Irak, zijn geboorteland, verliet. Hij leefde met zijn ouders in Bagdad, waar ze een bonthandel hadden; Nadat hij 9 jaar verplicht onderwijs volbracht had, begon hij in de familiezaak te werken. Van jongs af aan

hadden zijn ouders hem op het belang van werken gewezen en hoe belangrijk het was zijn eigen brood te verdienen.

Tijdens 2001 was de situatie in Irak ondraaglijk geworden en Hussein leefde in angst voor zijn eigen leven. In september verliet hij zijn familie, zijn vrienden en zijn geboorteland, en, met de hulp van de VN, ging hij langs Cyprus naar Zweden. Twee weken na zijn aankomst in Zweden werd hij naar de gemeenschap van Borlänge verwezen. De immigrantencel hielp hem om in een eigen appartement te kunnen wonen en trof regelingen zodat hij in het Zweeds kon studeren. Ahmad, de vluchtelingencoördinator van de immigratiecel, trad in contact met Hussein. Samen gingen ze naar de tewerkstellingsdienst om Hussein in te schrijven als werkzoekende.

Hussein maakte snel nieuwe vrienden en kon ook zijn neef bezoeken die in Stockholm woont. Toch voelde Hussein zich triest en kon hij niet echt genieten van zijn nieuwe leven. Ahmad beseftte dat Hussein een job moest vinden, omdat zijn ganse identiteit en motivatie afhankelijk was van zijn kansen op een job zodat hij zijn steentje kon bijdragen aan de arbeidsmarkt. Een job was voor Hussein zelfs belangrijker dan Zweedse taalbeheersing.

Nu begon het moeilijke gedeelte voor Ahmad: geschikte werkervaring zoeken voor Hussein. De bonthandel in Zweden is kleinschalig en de dichtste productie-eenheid bevond zich in Malung, 150 km noordwaarts. Na veel discussies met Margareta, de manager van het bedrijf en de tewerkstellingsdienst die de job moest goedkeuren, kon Hussein beginnen werken in november 2001, slechts één jaar nadat hij in Zweden aangekomen was.

Vandaag heeft Hussein een vaste baan in het bedrijf. Hij werkt als looier en Margareta is van mening dat hij het bedrijf competentie én vaardigheden bijgebracht heeft. In de toekomst zal zijn kennis van het Arabische en de Arabische cultuur een onontbeerlijke troef zijn als het bedrijf besluit om de markt in het Midden Oosten open te leggen. Hussein schiet goed op met zijn collega's en heeft een heleboel Zweeds bijgeleerd. Margareta meent dat de wereld kleiner is geworden en ze benadrukt ook dat het belangrijk is voor iedereen om te kunnen werken. De technische know-how en vaardigheden zijn voor haar de doorslaggevende factor als ze iemand in dienst wilt nemen. Toen Hussein een dierenhuid nam en het op de snijtafel plaatste, kon ze onmiddellijk zien dat Hussein zijn vak kende.

Hussein leerde in zijn vrije tijd Zweeds, volgde rijlessen en bezocht vrienden. Hij houdt heel veel van Malung, waar hij in een comfortabel appartement woont, vriendelijke buren en veel vrienden heeft, zowel Zweden als buitenlanders.

Veel zaken hebben ertoe bijgedragen dat Hussein nu gelukkig en tevreden is met het leven dat hij leidt. Een beslissende factor was toch zijn sterke wil om een job te vinden waar hij geschikte werkervaring kon opdoen. Het was niet gemakkelijk, maar Ahmad hielp hem enorm en uiteindelijk nodigde Margareta Hussein uit voor een afspraak die ertoe leidde dat Margeta hem een werkaanbieding voorlegde. De samenwerking tussen de Immigratiecel en de tewerkstellingsdienst maakte deze regeling mogelijk.

Volgende zomer zal Hussein naar Irak gaan om zijn familie en vrienden te bezoeken en misschien wacht er daar een meisje op hem die met hem zal terugkeren naar Zweden.

Verhaal 2: Olga

Olga is 39 jaar, van Russische afkomst en komende uit Oezbekistan. Haar man is geboren in Irak en ze ontmoette hem nadat hij zijn geboorteland had ontvlucht en in de voormalige Sovjet-Unie studeerde; Ze hebben twee kinderen: een dochter die in Oezbekistan geboren is en een zoon die in Zweden geboren is.

Voor de ontbinding van de Sovjetunie was het Russisch de officiële taal in Oezbekistan. Olga, die een universitair diploma in technologie specifiek gericht op landbouwmachines en mechanica behaald heeft, werkte als leerkracht. Toen Oezbekistan een onafhankelijke staat werd, verloor Rusland zijn officieel statuut en waren er minder en minder vacatures voor geboren Russen. Uiteindelijk was Olga ook werkloos en moest ze uitkijken voor ander werk.

Tijdens deze periode gebeurde er heel wat in het land en ook in Olga's familie stond de tijd niet stil. Haar man werd gedwongen het land te verlaten en omdat hij zijn geboorteland ontvlucht was, had hij nu geen nationaliteit meer. Zo kwam het dus dat hij in Zweden belandde. Zijn vrouw en dochter bleven achter in Oezbekistan waar Olga nu in een kledingfabriek werkte dicht bij huis. Olga was altijd al geïnteresseerd in naaien en ze deed haar nieuwe job graag maar ze verlangde naar haar man.

In december 1944 werd de familie herenigd omdat Olga en haar dochter een immigratievergunning voor verwanten hadden gekregen. Nu konden ze ook een nieuw leven beginnen in een nieuw land met een nieuwe taal. Olga volgde lessen

Zweeds voor immigranten (ze meent dat een taal leren zou moeten samengaan met werkaanbiedingen of een job om de kans te krijgen om de taal ook actief te kunnen spreken), ze kreeg haar tweede kind en studeerde verder op verschillende niveaus om les te kunnen geven in textielhandwerk. Olga voelde echter dat het een lange tijd zou vergen om haar droom te verwezenlijken en bovendien zou ze niet kunnen leven met, of zelfs maar dichtbij haar familie, als ze daarvoor koos.

Olga had twijfels over de toekomst. Tijdens een bezoek aan de werkloosheidsdienst werd haar verteld over MARIA, een project van de Europese Unie. Deze had als doelgroep immigrantenvrouwen met een voortgezette opleiding. Met behulp van een adviseur en ondersteund door Karin, de projectleidster, werd hen een werkplaats aangeboden die hopelijk zou uitmonden in een echte job. Olga raakte betrokken in het project, ze studeerde deeltijds en, om praktische ervaring op te doen, werkte ze als assistent-leerkracht in het verplicht onderwijs. Het verlangen om in de textiel te werken liet haar gedachten echter niet los.

Op één dag kwam Olga in een winkel, Batik en Print, om kleren te kopen. Dit is een bedrijf dat tinten en kleren verkoopt van natuurlijke zijde. Daar ontmoette ze Inger, de manager van het bedrijf, die onder druk stond en veel te veel te doen had. Een naaister was ziek en een andere had een briefje achtergelaten. Karin vroeg of het mogelijk was om Olga in dienst te nemen als tijdelijke leerlinge. Inger heeft nooit spijt gehad over zijn beslissing haar in dienst te nemen, omdat ze direct merkte dat Olga van nut was voor het bedrijf en competent was.

Vandaag heeft Olga een vaste baan in het bedrijf. De samenwerking tussen het MARIA-project en de werkloosheidsdienst is één voorwaarde geweest hiervoor, Olga's beroepsvaardigheid een andere. Inger zegt dat Olga een troef is voor het bedrijf. Ze is gelukkig, openhartig en positief ingesteld. Ze is ondernemend en gewetensvol, twee kwaliteiten die van belang zijn in een klein bedrijf.

Als we Olga ontmoeten woont ze in een leuk, oud huisje in een wijk van Borlänge, dat het Handicraft Village wordt genoemd. Hier zijn de huizen van hout en rood geverfd met decoratief houtwerk, Gehuld in het overweldigende groen van de tuinen rondom rond". Olga is tevreden met haar leven en houdt van haar werk, maar ze denkt dat ze ooit haar studies toch zal hervatten, omdat ze het idee nog niet opgegeven heeft om terug les te geven.

Verhaal 3: Charity

Charity is er 42, ze straalt vreugde uit en het is duidelijk dat ze gelukkig is met haar leven. In 1933 verliet ze Ghana, haar geboorteland. Toen woonde haar man al enkele jaren in Zweden en nu wilde de familie samen in het nieuwe land leven. Haar man had al drie kinderen waarvoor Charity zorgde en na één jaar in Zweden had het koppel hun eerste dochter samen, die nu 9 is.

Charity die uit Kumasi, de tweede grootste stad in Ghana, komt, heeft 10 jaar verplicht onderwijs gevolgd en is kapster van opleiding in haar geboorteland. Toen Charity hier aankwam, volgde ze Zweeds voor immigranten en nam ook deel aan cursussen Sociale Wetenschap, maar wat Charity het liefst wilde was een job. Gedurende enkele jaren nam ze deel aan activiteiten en projecten om immigranten te helpen toegelaten te worden op de arbeidsmarkt. Drie jaar geleden kreeg Charity de kans om werkervaring op te doen in de huizen van oudere mensen van de gemeente. Dit was het gevolg van een samenwerkingsakkoord tussen Ahman, de gemeentelijke coördinator van werkplaatsingen, de werkloosheidsdienst in Borlänge en Birgitta, die verantwoordelijk is voor de huizen.

Al heel snel beseftte Birgitta dat Charity een grote troef zou zijn voor dit soort werk, voor een korte tijd. Charity werd in haar nieuwe toestand ingeleid. In de drie volgende jaren kon ze de meeste tijd werken. Ze heeft een tijdelijke job gehad, vervangster geweest die per uur betaald werd en ze heeft elke kans aangegrepen waarmee ze werk kon vinden. Ze heeft deelgenomen aan een werkgerichte opleiding en andere activiteiten om werk te vinden. Birgitta zegt dat Charity veel capaciteiten heeft, ze aan een vraag beantwoordt en dat ze graag werkt! Haar collega's houden ook van haar, ze is een gelukkig persoon die van iedereen houdt en vooral van haar patiënten. Sinds 15 september heeft Charity een vaste baan in het gemeentebestuur waar ze iedere dag haar werk kan doen.

Birgitta benadrukt het feit dat het personeel dat voor de oudere mensen zorgt, een beeld zou moeten weergeven van de multiculturele samenleving met een verscheidenheid aan talen en ervaringen. Het is belangrijk omdat méér en méér oudere personen die hulpbehoevend zijn uit andere culturen komen maar het ook belangrijk is omdat we een groot deel van ons leven op ons werk doorbrengen, waar we mensen ontmoeten en dingen bijleren. Het verbreedt de horizon van heel het personeel en leidt tot méér begrip waardoor we dan ook meer voorbereid zijn als we

andere culturen ontmoeten. Het lijkt geen twijfel dat Charity veel houdt van Birgitta: “Birgitta is het beste wat ons overkomen is”, zegt ze.

Charity en haar man zijn nu gescheiden en Charity woont in een appartement met haar dochter en de jongste dochter van haar man. Toen ze naar de buurt verhuisde, bezocht ze alle burens en stelde zichzelf voor. Ze schiet goed op met haar burens en heeft een brede vriendenkring, die zowel oude als nieuwe Zweden telt. Soms kan ze iemand onnozele dingen horen zeggen, maar ze neemt deze opmerkingen niet ernstig, ze beschouwt het als loutere bekrompenheid.

Charity stelt het momenteel goed en is gelukkig met haar leven. Ze leerde al in een vroeg stadium Zweeds en bracht interesse op voor de samenleving die haar nieuw was. Charity stelde zichzelf als doel een job te vinden en met de hulp van Ahmad, de werkloosheidsdienst, Birgitta en haar rij-ambitie heeft ze veel vrienden en twee mooie dochters. Bovendien ziet de toekomst er voor haar rooskleurig uit.

Het verlangen naar Ghana, haar geboorteland, bestaat nog steeds. ZE heeft lang gewenst om haar vader, haar zes broers en zussen als ook haar families te bezoeken. In oktober dit jaar zal ze dan ook haar geboorteland bezoeken en dit voor de eerste keer in tien jaar tijd. Maar haar bezoek is niet méér dan een vakantie, omdat Zweden nu mijn thuisland is, legt Charity uit.

BESLUITEN

Migratietypes en verhalen in deze gids

“Als het mogelijk was een momentopname uit de lucht te nemen van migrantengolven al over West-Europa in de vroege jaren van de 21ste eeuw zou dat een complex en verwarrend beeld geven. Voor de doeleinden van een internationale vergelijking, bestaat de eenvoudigste manier erin deze verscheidene golven in categorieën onder te brengen. Dus kunnen er vier ruime categorieën gecreëerd worden als we de verschillende redenen om te migreren in acht nemen.

1. werkmigratie, waaronder zowel de migranten op lange duur, die op korte duur als de seizoenwerkers gerekend worden. Als voorbeelden konden we de verhalen van Nguyen en Hoya lezen, die in Tsjechië wonen en die in de tijd van het voormalige Tsjechoslowakije kwamen als student en werkkraft. Sol, uit Ecuador, en Abdelmajin, uit Marokko, immigrerden naar Spanje op grond van gelijkaardige redenen. Als immigranten in Tsjechoslowakije, verwierven ze de Tsjechische nationaliteit door met een Tsjechische burger te trouwen en slaagden erin een deel van de samenleving te worden, gedeeltelijk dankzij

hun studies, waar ze enkele goede vrienden gemaakt hebben (niet-formele manier om een taal en sociale vaardigheden aan te leren). Abdelmajin en Sol bevinden zich eerder aan het begin van hun tocht, ze wonen nog niet zo lang in hun nieuw land (respectievelijk 6 en 3 jaar). Abdelmajin studeert voor zijn rijbewijs en kijkt uit naar een job en Sol heeft bijna haar familie herenigd (doel nummer 2), in het jaar 2004 zal ze haar verblijfsvergunning ontvangen en ze overweegt de dubbele nationaliteit aan te vragen.

2. Familiehereniging, dat gewoonlijk bestaat uit de nauwe verwanten van degenen die het recht genieten van een langdurig verblijf. De verhalen van Ali (Frankrijk) en Charity (Zweden) illustreren dat een dergelijk proces een aanzienlijke tijd in beslag kan nemen met het oog op het belang van familiale relaties. Ali zegt dat hij zijn familie kon overbrengen na een immigrantenprocedure die een lange 5 jaar duurde. Familiehereniging vereist dat een persoon zijn/ haar familieleden uitnodigt om een vaste verblijfsvergunning te kunnen krijgen. De verhalen van Daniela (België) en Madina (Frankrijk) laten zien hoe een nieuwe familie kan ontstaan, en een autochtone burger met een allochtoon kan trouwen zodat die uiteindelijk een verblijfsvergunning verkrijgt.
3. Werkkrachten zonder papieren of “illegale immigranten” die ofwel illegaal, ofwel met een toeristenvisum het land binnengekomen zijn en al langer blijven dan de toegelaten termijn, gewoonlijk om te werken; iedereen doet gewoonlijk verwoede pogingen om een officieel statuut te verkrijgen, zoals in Ali's verhaal.
4. Asielzoekers die, éénmaal hen asiel verleend is, ingedeeld worden als vluchtelingen (bijvoorbeeld Cynthia en Prem uit Duitsland)
5. Er zou moeten op gewezen worden dat werkmigratie kan leiden tot vaste immigratie (bijvoorbeeld Sol uit Spanje)
6. Enkele mensen die hun land van herkomst verlieten kunnen vrijwillig terugkeren; deze mensen noemt men gerepatrieerden (bijvoorbeeld Leonid uit Litouwen).

Integratie en verhalen van de immigranten

Laten we enkele aspecten van het leven van een immigranten in een nieuwe (Europese) samenleving bondig samenvatten. We hebben de levensverhalen van

immigranten in deze tekst besproken, elk van hen heeft zijn eigen weg afgelegd en is een onafhankelijk en uniek individu. Toch zou het mogelijk kunnen zijn om enkele gelijkaardige of zelfs gedeelde ervaringen en moeilijkheden te ontdekken in hun levensverhalen.

Immigratiebeleid en rechten

Het probleem om een statuut te verkrijgen en zo een vaste verblijfsvergunning te kunnen genieten (student, vluchteling, burger)

Arbeidsmarkt en toelating tot deze markt

Een job vinden is een ander belangrijk facet dat meestal moeilijk te verwezenlijken valt. In gevallen waarin een speciale organisatie werkt met geschoolde mensen en die bijstand kan bieden, blijkt de zoektocht naar een job beter te verlopen. Een job kan zelfs gezien worden als een persoonlijke “zaligheid” omdat een man/ vrouw nuttig wil zijn.

Integratie van diploma's

Veel Europese landen ondervinden problemen om buitenlandse diploma's en andere geschiktheiddocumenten te erkennen. Een bekwaam persoon wordt vaak verplicht om een job uit te oefenen met lage vereisten

Onderwijs

Onderwijs beantwoordt niet enkel aan de taak immigranten de taal van het gastland aan te leren. De verhalen en ervaringen van de immigranten geven blijk van het praktisch belang van cursussen die de ontwikkeling van sociale en interculturele communicatieve vaardigheden bevorderen.

Huisvesting

Private huisvesting is een heel belangrijk aspect omdat een verblijf in speciale of collectieve faciliteiten (kampen, centra) heel stresserend kan zijn.

Intermenselijke conflicten en het probleem van misverstanden of vooroordelen

Sommige mensen reageren negatief op alles wat verschillend is (verschillend gedrag, verschillende mensen). De ervaringen van immigranten illustreren dat misverstanden of stereotiepe beelden kunnen verholpen worden door communicatie en geduld.

De reeks problemen en taken voor een persoon die in een nieuwe samenleving terecht komt, zou zelfs veel uitgebreider kunnen zijn natuurlijk. Enkel de meest frequent vermelde onderwerpen werden in deze tabel opgenomen. Eén groep van mensen die vaker in contact treedt met nieuwkomers dan gewone mensen, zijn de leraars en trainers. Hoewel de algemene eisen die gesteld worden aan een leraar of een trainer al hoog genoeg zijn, zou een werker in dit domein (het bevorderen van integratie) de draagwijdte van zijn/ haar rol moeten kunnen overschrijden. De taak van een trainer of leraar van nieuwkomers bestaat er niet enkel les te geven aan mensen maar ook hen te helpen de nieuwe cultuur, waarin ze verzeild geraakt zijn, te begrijpen en dit is de last die beide partijen, zowel trainer als leraar, op zich zullen moeten nemen.

Levensverhalen van immigranten, een handleiding voor Trainers, Leraren en Maatschappelijk Assistenten werd gecreëerd als deel van het samenwerkend project dat Trainers voor Europese Burgers genoemd wordt. De gezamenlijke groep auteurs uit acht streken en Europese landen zouden graag horen dat deze uitgave toch ietsje geholpen heeft om de ontmoedigende facetten van het leven voor mensen die, onder bepaalde omstandigheden, besloten hebben om hun thuis te verlaten en ergens anders opnieuw te beginnen.

We kunnen nu besluiten met de optimistische woorden van Meïssa:

“Wanneer de voordeur gesloten wordt, worden duizend andere deuren geopend.”

EINDE